Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган

№ 164 (7164)
ИЮЛИИН 13
СРЕДА
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Һү ехээр һаахын түлөө саг үргэлжэ тэмсэхэ

Малажалые улам хүгжөөжэ, ойрын 2—3 жэл соо һү, мяха, нооһо, үндэгэ хоёр дахин ехээр абадаг болохо гэжэ шиидээд, манай республикын колхозууд, машинно-тракторна станцинууд болон совхозууд энээнээ бодотоор бэелүүлхын түлөө ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Колхозуудай малажалай хүдэлмэрилэгшэд, МТС-үүдэй зооветеринарна мэргэжэлтэдтэй хамта малай ашаг шэмые ехээр дээшэлүүлхын тулада мүнөө горьтойхон хүдэлмэри хэнэ.

Зунай сагта бүхы малаа һайса таргалуулха, үнеэдһээ һү ехээр һааха гээшэ малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй эгээн шухала зорилго мүн. Зунай һарануудта үнеэдһээ эгээл ехэ һүн гарадаг гээшэ. Тиимэһээ республикын һаалишад зунай һарануудта үнеэдһээ хоёр—гурба дахин ехэ һү һаахын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ, тэрээндэ түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэнэ. Ажахын энэ жэлэй 9 һарын дүнгүүдэй ёһоор республикын суута һаалишан Долгоржап Цырендоржиева һаалишадай мүрысөөндэ түрүү һуурияа эзэлһэн зандаа. Нүхэр Цырендоржиева 9 һара соо үнеэн бүриһөө 3354 литр һү һаагаа. Мүн колхозуудай һүнэй-товарна фермэнүүдэй һаалишадай дундаһаа Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхозой һаалишан Темникова түрүүлжэ ябана. 9 һара соо энэ һаалишан үнеэн бүриһөө 1801 литр һү һаагаа. Мүн Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Базарова энэ саг соо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1464 литр һү һаагаа. Колхозууд хоорондын мүрысөөндэ Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз үнеэн бүриһөө 1165 литр һү һаажа түрүү зэргэдэ ябана. Иимэ жэшээнүүд олон.

Түрүү колхозуудай, һүнэй-товарна фермэнүүд болон һаалишадай һү һаалгаар амжалта туйлаашье һаань, республика доторнай үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө тэмсэл үшөөл муугаар ябуулагдана, һү һаалгаар 9 һарын дүн тон бага гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүнөө ажахын жэлэй 9 һара үнгэрбэ. Энэ жэлдэ республикын колхозууд, совхозууд үнеэн бүриһөө 700 литр һү һааха гэжэ хэмжээ-ябуулга соогоо хараалһан байгаа. Теэд июлиин 1-нэй мэдээгээр үнеэн бүриһөө оройдоо 376 литр һүн һаагдаад байна. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, зарим аймагуудай колхозууд үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө ямаршье оролдолго гарганагүй, үнеэдэй һаагдажа байхадань шобтороод, үгы һаань үгы гээд лэ байдаг. Мүнөө хаа хаанагүй һү ехээр һаахын түлөө айхабтар ехэ хүдэлмэриин сагүргэлжэ хэгдэжэ байхада энээндээ хайша хэрэгээр хандадаг хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд бии байна. Ахын, Закаменай, Ториин, Зэдын аймагуудай колхозууд болон машинно-тракторна станцинууд 9 һара соо тон багахан һү һаагаа, саашадаа эдэ аймагуудта хубилалташье болохо янзагүй. 9 һара соо Ахын аймагай колхозууд үнеэн бүриһөө миил 72 литр, Закаменай аймагай колхозууд—175 литр, Ториин аймагай колхозууд—245 литр һү һаагаа. Эдэ аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, машинно-тракторна станцинууд үнеэдһээ һү ехээр һаахын тулада юушье хээгүй гээшэ. Гэбэшье, партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолой үндэһөөр эдэ аймагуудта малажалай продуктнуудые ехээр абаха, тэрэ тоодо һү ехээр һааха тухай хэмжээ-ябуулганууд зохёогдоһон байха юм. Теэд эдэниие бодотоор бэелүүлхын түлөө колхозууд болон МТС-үүдэй партийна организацинууд олониитын дунда зохихо хүдэлмэри ябуулаагүй, колхознигууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые, хүсэл эрмэлзэлгые бадаруулаагүй, малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөө ёһотой һайнаар эмхидхээгүй. Дурсагдагша аймагуудай партийна, советскэ органуудай, колхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд эдэ дутагдалнуудаа усадхахын тулада зохихо хэмжээ дары абаха уялгатай.

Ажахын жэлэй эсэс болотор миил гурбахан һара үлэбэ. Энэ саг соо хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ, колхоз, совхоз бүхэн үнеэн бүриһөө һү һааха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ уялгатай. Июль, август, сентябрь һарануудта үнеэдһээ эгээл ехэ һүн гарадаг. Тиимэһээ колхозууд, совхозууд, һүнэй-товарна фермэнүүд, һаалишад, мал адуулагшад эдэ һарануудта сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө һаадаг һүеэ 2—3 дахин ехэдхэхэ ёһотой. Зунай 4 һара соо племенной фермэнүүдэй үнеэн бүриһөө 1000 литр һү, һүнэй-товарна фермэнүүдэй үнеэн бүриһөө 500 литрһээ бага бэшэ һү һаахын түлөө тэмсэе гэжэ республикын түрүү һаалишад, малшадай хандалга соо хэлэгдэнэ.

Зундаа үнеэдһээ һү ехээр һаахын тулада хаа хаанагүй үнеэдые үдэрэй 3 һааха, тэдэниие һайнаар эдеэлүүлжэ садхааха, тэдээндэ концентрат болон таригдаһан ургамалай ногоо сабшажа эдюулхэ хэрэгтэй. Һаамхай үнеэдые адуулха хэрэгтэ тусгаар анхаралаа табиха шухала. Зооветеринарна мэргэжэлтэд эдэ бүхы хүдэлмэриие эмхидхэлсэхэ, һүнэй-товарна фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые зүбөөр эмхидхэлсэхэ, тэдээндэ зохихо туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэдэнэй партийна организацинууд үлэгшэ 3 һара соо үнеэдһээ 2—3 дахин ехэ һү һаахын түлөө хэмжээ абаха, малшадай эрилтые хангаха, тэдэнэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөө һайнаар хүтэлбэрилхэ, тиигэжэ һү һааха түсэб дүүргүүлхэ ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

В. И. Ульянов-Ленинэй нэрэмжэтэ Казанска гүрэнэй университедые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Наука хүгжөөлгэдэ, мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө В. И. Ульянов-Ленинэй нэрэмжэтэ Казанска гүрэнэй университедые **Ажалай Улаан Тугай** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1955 оной июлиин 11.

Залаата культуранууд 9 үдэрэй турша соо хуряагдаба

Ургасые богонихон болзор соо гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын түлөө Ставропольско хизаарай механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөө үүсхэлшэ Кумска МТС-эй комбайнернууд өөһэдынгөө уялгые нэрэтэй солотойгоор дүүргэбэ. Азгирска районой Молотовой нэрэмжэтэ колхозой 10 мянган гектар таряан 9 үдэрэй турша соо хуряагдаа.

Механизаторнууд тарянай хүсэд эдеэшэхые хүлеэнгүйгөөр 1612 гектар таряае түүбэрилэн хуряагаа. Түүбэрилэн хуряалгын саг соогоо хэгдэһэнэй ашаар тарянай нэлэнхыдээ эдеэшэхэдэ комбайнууд нэгэ жэгдээр ажаллаһан байна. Өөрөө ябадаг комбайнууд сүүдхэдээ дунда зэргээр 27,5 гектар, тракторта шэрэгдэһэн комбайнууд 35 гектар хуряаһан байна.

Кукурузын ургасые һайнаар харууһалха хэрэгтэй

Бүхы хүсэеэ табина

Заиграйн аймагай Ново-Брянска сельсоведэй Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Матвеев) ниитынгээ малые шэмэтэ болон концентрированнэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тула нилээд ехэ талмайда кукуруза тариһан байна. Кукуруза имагтал квадратно-гнездовой аргаар, эрхим шанартайгаар таригдаа һэн. Мүнөө тус колхоз кукурузын полинуудай ургасын хойноһоо харууһалга һайнаар эмхидхээ. Социалистическэ Ажалай Герой С. К. Киселёвой бригада 85 гектар кукурузын талмай дээрэ ряд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ дүүргэбэ.

Мүнөө тус бригадынхид тарилгадаа минеральна нэмэлтэ тэжээл оруулха хүдэлмэри хэжэ захалаа. Тиигэжэ мүнөө 20 гектарта шубуунай аргалаар, нүгөөдэ 65 гектартань калийна дабһаар үтэгжүүлгэ хэбэ.

—Ряд хоорондын элдүүрилгэ хэһэнһээмнай хойшо тарянай ургаса эли бодо һайжарһан янзатай, кукурузын эшэ набшаһанууд һураггүй һайн болошонхой харагдана,—гэжэ эндэхи колхознигууд урматайгаар хөөрэлдэнэ.

Тус колхозой тарянажалай 2-дохи ба 3-дахи бригадануудта ургасын хойноһоо харууһалга мүн лэ эршэмтэй шангаар ябуулагдажа байнхай. 3-дахи бригадынхид ряд хоорондын элдүүрилгые хэжэ дүүргээд, кукурузын таригдаһан газарые уһалжа захалаа. Тэндэ һаяын үдэрнүүдтэ кукурузын хэдэн арбаад гектар талмай уһалагдаха юм.

Кукурузын тарилгын хойноһоо харууһалга: ряд хоорондын элдүүрилгэ, нэмэлтэ тэжээл оруулалга болон уһалалгые үбһэ хуряалгын эхилтэр сүм дүүргэхэ зорилгоор колхозой правлени, парторганизаци хадаа тарянажалай бригадада хүнүүдые нэмэжэ үгэһэн, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые болон һургуулиин һурагшанарые олоор гаргаһан байна. Энэ хүдэлмэридэ мүнөө хамтадаа зуу гаран хүн ажаллана. Тиихэдэ, орооһото культурануудай полинууд дээрэхи буртаг үбһэ түүлгэ дээрэ мүн лэ олон колхознигууд хүдэлмэрилнэ.

Гэхэтэй хамта Заиграйн аймагай зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ургасын хойноһоо харууһалгада анхаралаа багаар табина. Үшөөл олохон колхозуудай полинууд дээрэ ряд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэнэгүй. Ново-Брянска МТС-эй мэргэжэлтэд колхозуудта ябахадаа иимэ дутагдалнуудые харабашье хэрэгсээнэгүй.

Н. Ключеров.

Баян ургасын түлөө

Кударын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз нёдондонойхидо орходоо нилээд ехэ талмайда кукуруза таряа. Кукурузын ургасын гарахатай хамта түргэн саг соо борнойлго хэжэ дүүргээд, мүнөө ургасын хойноһоо харууһалга: буртаг үбһэ түүлгэ, ряд хоорондын элдүүрилгэ кукурузынгаа бүхы талмайда хэжэ һаяхан дүүргэбэ. Энэ хүдэлмэридэ тракторна бригаданууд, колхозой гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Энэ колхоздо хүдэлмэрилдэг тракторист Иван Воронцов «Беларусь» трактораар 248 гектар талмайда түрүүшын ряд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ дүүргээд, һаяын үдэрнүүдтэ ряд хоорондын хоёрдохи элдүүрилгэ эхилбэ.

Мүн Жарниковай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада ряд хоорондын элдүүрилгые саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар хэжэ дүүргэбэ. Энэ бригадын трактористнууд болон бусадшье механизаторнууд ажалай үндэр бүтээсэ хододоо туйлана. Кукурузын хойноһоо эрхим харууһалга эмхидхэбэл, ниитынгээ малые концентрированнэ болон шэмэтэ үегтэй тэжээлээр хүсэд хангажа шадахамнай лабтай гэжэ энэ колхозой гэшүүд, МТС-эй механизаторнууд хөөрэлдэдэг байна.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй даалгабариие ойрын 2—3 жэл соо бэелүүлхын тула Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилнэ.

С. Таханов.

Силоснэ барилга дээрэ

Закаменай аймагай эмхи зургаанууд болон предприятинууд колхозуудта силоснэ барилгадань шефскэ туһаламжа үзүүлжэ байна. Жэшээлхэдэ, аймагай финансын таһагай, нөөсэлгын кассын болон гүрэнэй банкын коллективүүд Цакирай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо 50 тонно силосэй багтаха траншейн нүхэ малтаад, һаяхан ханалжа дүүргэбэ. Нүхэд Ф. Лапердин, Б. Дашиев, П. Зайцев, К. Жаркой, Г. Жаркой гэгшэд бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ. Тэрэшэлэн аймагай промкомбинадай коллектив «Победа» колхоздо 100 тонныы силосэй траншей малтаа.

Аймпотребсоюзай ба МВД-гэй коллективүүд Хамнейн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо силосэй траншей малтажа дүүргэбэ.

Б. Шоёнов.

БАРИЛГЫН ШЭНЭ ТЕХНИКЫН ВЫСТАВКЭ

Июлиин 10-да Москвада барилгын шэнэ техникын выставкэ нээгдээ.

Энэ выставкэ хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ урда талаһаань ородог үүдэнэй хажууда байдаг. Тэрээндэ Главмосстройн трестнүүд болон управленинүүд, СССР-эй Архитектурын академи, Мосгорисполкомой архитектурно-түсэблэлгын управлениин организацинууд, СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын, Барилгын ба харгын машина бүтээлгын министерствын, СССР-эй Городой ба хүдөөгэй барилгын министерствын, мүн бусад министерствонүүдэй ба эмхи зургаануудай олон предприятинууд хабаадалсана.

Үнгэрһэн жэлэй туршада столицын барилгашадай бүтээһэн эгээл эрхим, түрүү юумэнүүдынь павильонууд болон талмайнуудта табигдажа харуулагдана. Экспонадууд хадаа барилгашадай бүхэсоюзна зүблөөнэй үгэһэн зүбшөөл заабаринуудые хайшан гэжэ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байһаниие, гэр байрын, культурно-ажаһуудалай болон промышленна барилгые индустриализацилха талаар Москвагай барилгашадай ямар амжалтануудые туйлаһаниие харуулна. Главмосстройн павильондо томо панелеэр болон томо блогоор баригдаһан гэрнүүдэй фрагментнүүд томо блогууд, гадарлагдаһан керамика, томо түмэрбетон зүйлнүүд табигдаатай. Эндэ мүн тэрэшэлэн барилгын хүдэлмэриие ямараар эмхидхэһэниие ба механизацилһаниие, барилга дээрэ хэрэглэгдэдэг шэнэ машинанууд болон механизмуудые харуулна.

Мостүмэрбетон гэжэ трестын нэгэ таһагынь зоной анхарал ехээр татана. Эндэ нэгэ гэрэй фрагмент — гэрэй нюур талынь, тэрэшэлэн элдэб янзын архитектурна детальнууд болон хабсаргагдамал түмэрбетон зүйлнүүдынь харуулагдана. Столицын барилганууд дээрэ хэрэглэгдэдэг бусадшье олон янзын зүйлнүүд эндэ табигдаатай.

Главмосстройн № 1 территориальна управлениин таһаг хүнүүдые бага бэшээр һонирхуулна. Выставкэдэ ерэһэн зон байрын гэрэй фрагментын дэргэдэ удаан зогсоно. Энэ гэр түмэрбетон хабсаргагдамал армагтайгаар, хоёр дабхар болохо үндэртэй панель ханатайгаар баригдана.

Энэ павильондо үшөө нэгэ шэнэ юумэ бии гэхэдэ, хабсаргагдамал түмэрбетон ба хабсаргагдамал модон гэрэй орой бии юм. Мүн тэрэшэлэн томо детальнуудые зөөдэг транспортна шэнэ хэрэгсэлнүүд тэндэ табигдаатай. Выставкэ харахаяа ерэһэн хүнүүд шэнэ аргаар ехэ бүтээсэтэйгээр штукатурдаха, шэрдэхэ, нюурлаха болон гоёолто хэхэ бусад янзын хүдэлмэритэй танилсана.

Үнгэрһэн жэлэй туршада Главмосстройн хүүргэ-харгын барилгын управлениин хүдэлмэрилэгшэд нилээд ехэ амжалта туйлаа. Тэдэнэр уһанай эрье барихадаа хабсаргагдамал түмэрбетон, харгы барихадаа шэнэ материлнуудые хайшан гэжэ хэрэглэдэгээ харуулна.

Выставкэ дээрэ барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинууд ехэхэн һуури эзэлнэ. Тэдэнэр шэнэ янзын түмэрбетон зүйлнүүдые, хана хэхэ томо шлакобетонно, силикатна, пеносиликатна болон газобетонно блогуудые, шэнэ янзын цемент асаржа табяа.

Выставкэ дээрэ хушалтын материалнууд, керамикаар болон шэлээр хэгдэһэн зүйлнүүд, хүнгэн аад, дулаа багаар табидаг плитанууд, тэрэшэлэн санитарно-техническэ зэмсэг түхеэрэлгэ харуулагдана.

Архитектурно-түсэблэлгын управлениин павильондо, тусхай архитектурно-конструкторска бюрогой стенднүүдтэ байрын ба культурно-ажаһуудалай гэрнүүдэй олон типовой проектнүүд бии. Баталагдаһан эдэ проектнүүдээр Москвада гэрнүүд олоор баригдажа байна. Тэрэшэлэн 5—8 дабхар байрын гэрнүүдэй, томобетон блогуудаар хэгдэһэн ханатай һургуулиин гэрнүүдэй типовой проектнүүд тэндэ табигдаа.

Моспроектын институдай мастерскойнууд городой гол магистральнуудта ба столицын зүүн-урдахи райондо ойрын гурбан жэлэй туршада барилга хэхэ түсэбтэй хүнүүдые танилсуулна. Энэ райондо 6, 8, 10 дабхар байрын гэрнүүд түргэн аргаар бодхоогдожо байна.

Выставкэ дээрэ барилгын техникэ: элдэб янзын башенна кранууд, экскаваторнууд, бульдозернууд, бетон худхадаг, шулуу буталдаг болон бусад машинанууд ба механизмууд харуулагдана. Эдэ механизмууд барилганууд дээрэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Выставкэ хараһанай һүүлээр барилгашадай ба барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ сэнгэлгэ болоо. Тэрээндэ 60 мянга шахуу хүнүүд хабаадаа.

Выставкын нээгдэхын урда үдэр тэрэниие Н. С. Хрущев, А. И. Кириченко, тэрэшэлэн КПСС-эй Московско обкомой секретарь И. В. Капитонов, КПСС-эй МГК-гэй секретарь Е. А. Фурцева ерэжэ хараа.

(ТАСС).

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

«Колхозууд болон совхозуудта ургаса гэмтээһэнэй түлөө харюусалга тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указые ажалшадай депутадуудай Кабанскын аймагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй хайшан гэжэ бэелүүлжэ байһан тухай Кабанскын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр В. Е. Кожевинэй элидхэл Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум һаяхан зүбшэн хэлсэбэ.

Социалистическэ хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые эрид хүгжөөхэ тухай партиин ЦК-гэй январска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые бэелүүлхын тулада хүдөө ажалшадай эршэмтэйгээр тэмсэжэ байгаа мүнөө үедэ ургаса болон таримал модонуудые гэмтээлгэһээ хамгаалха гээшэ ехэ удхашанартай гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указай дүүргэлтые Кабанскын аймгүйсэдкомой шалгадаггүй байһан дээрэһээ аймаг дотор ургаса гэмтээһэн олон ушарнууд үзэгдэжэ, колхозуудай ниитын ажахыда ехэхэн гарза хохидол ушаруулагдаа. Кабанскын аймагай ажалшадай депутадуудай олонхи Соведүүдэй гүйсэдкомууд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указаар олгогдоһон эрхэеэ тон хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ. Гэмтэй хүнүүд болон харюусалгата нюурнуудаарнь гэмтээһэн ургасын үнэ сэнгые түлүүлнэгүй. Жэшээлхэдэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой намарай хара тарянай ургасые 38 толгой мал гэмтээжэ байһаниинь мэдэгдээд гарза хохидолойнь хэмжээн, актнуудынь Твороговско сельскэ Соведтэ үгтэһэн байгаа. Теэд энэ сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Н. Ф. Суворов бүхэли һарын туршада дурсагдаһан асуудалаар хэмжээ абаагүй.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой МТФ-е даагша Т. К. Помулевой гэмээр тарянай ургасые олон мал гэмтээхэдэнь колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр С. С. Поломошин), Кабанскын сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитет (түрүүлэгшэнь нүхэр П. А. Каргапольцев) гарза хохидол ушаруулһанайнь түлөө гэмтэйшүүлые харюусуулха хэмжээ абаагүй.

Тимлюйскэ сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. В. Рженев Сталинай нэрэмжэтэ колхозой тарянай ургасые гэмтээжэ, гэшхэжэ ябаһан олон шубуудые өөрөө хараһан аад, гарза хохидолын гэмтэй хүнүүдтэнь түлүүлхэ хэмжээ мүн лэ абаагүй байна.

Дээрэ дурсагдаһан, мүн бусадшье олон баримтануудай үзэгдэһэн ушар хадаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указые бэелүүлхэ тушаа Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдкомой зохихо хэмжээ абаагүй дээрэһээ, ниитын тарилга болон таримал мододые хамгаалгые шангадхаагүй дээрэһээ, поселково болон сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэртэ, колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ Указые хэрэглэхэ гурим хүсэд ойлгуулаагүй, Указые бэелүүлгые заатагүй дүүргэхыень тэдээнһээ эридэггүй байһан дээрэһээ, аймагай бүхы гражданинуудые энэ сэнтэй танилсуулаагүй байһанһаа болоно гээшэ.

Аймагай колхозуудай ниитын тарилга болон таримал мододые хамгаалгые шангадхахын тула зохихо хэмжээ абахыень, «Колхозууд болон совхозуудта ургаса гэмтээһэнэй түлөө харюусалга тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указые хэрэг дээрэнь бэелүүлхыень БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум ажалшадай депутадуудай Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедые уялгалаа.

Иимэһээ Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдком доро дурсагдаһан хүдэлмэри эмхидхэхэ ёһотой:

байгша оной июлиин 20 болотор колхознигуудай болон гражданинуудай хамтын суглаан дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указтай аймагайнгаа бүхы гражданинуудые танилсуулха; сельскэ Соведэй гүйсэдкомуудай, колхозой правленинүүдэй байшангуудта болон бусадшье олониитын газарнуудта Указай текстые ханада хадажа тунхаглаха;

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указые бэелүүлхэ тухай асуудалаар сельскэ ба поселково Соведэй түрүүлэгшэнэр болон секретарьнуудтай, колхозой түрүүлэгшэнэртэй инструктивна зүблөө үнгэргэхэ;

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указые бэелүүлхэ талаар сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудай хүдэлмэриие сагүргэлжэ шалгажа байха.

* * *

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум ажалшадай депутадуудай Загустайн сомоной Соведэй эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэри тухай асуудал мүн лэ хаража үзэбэ.

Сомоной Соведэй эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэриие һайжаруулхын тула зохихо хэмжээ абахыень Загустайн сомоной Соведэй гүйсэдкомые болон тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Б. Б. Тубаевые Верховно Соведэй Президиум уялгалаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Һү һаалгые дээшэлүүлхын түлөө парторганизациин тэмсэл

Манай колхозой ажахыда мал-ажал ехэхэн һуури эзэлнэ. Урда жэлнүүдтэ малай тоо толгой олошоруулха, илангаяа тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ талаар өөдтэй юумэ хэгдэдэггүй байгаа. Тиимэһээ малажалһаа ороһон олзо доход тон бага байдаг һэн.

Малажалһаа продуктнуудые абалгые ехэдхэхэ тухай партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолой үндэһөөр манай колхознигууд ниитын ажахые эрид хүгжөөн дэбжээхэ холын хараата түсэб зохёон табиһан байна. Тиихэдээ малажалһаа ашаг шэмэ абалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тусгаар анхарал табигдаһан байха юм. Колхозой коммунистнууд энэ хэмжээ-ябуулгые бэелүүлгэдэ эмхидхэхы үүргэ эзэлнэ. Илангаяа малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие болон социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Байгша оной 8 һарын туршада нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 900 гаран литр һүн һаагдаа. Зарим һаалишад бүришье ехэ һү һаагаа. Һү һаалгаар иимэ амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө манай колхоз республикын Министрнүүдэй Совэдэй ба КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Туйлаһан зарим тэды амжалтаараа бидэнэр һанаагаа амархагүйбди. Колхозой партийна организаци болон правлени малшадай ажалые зүбөөр эмхидхэлгэдэ тусгаар анхарал хандуулна. Малажал дээрэ бултадаа 45 хүн саг үргэлжэ ажалладаг. Ондоо ажалда тэдэниие хабаадуулдаггүйбди. Жэлэй ямаршье сагта тэдэн адуу малаа харууһалаад лэ байдаг хүнүүд гээшэ. Хабарай тарилга гү, али үбһэ хуряалгын үедэ малажал дээрэ ажалладаг хүнүүдые ямаршье шалтагаангүйгөөр ондоо ажалда томилхо гээшэ тон буруу байна. Тиимэ баримтануудые манайхин тэсэдэггүйбди. Кадрнуудые түргэ түргэн һэлгэжэ байхада, тэдэнэй харюусалгань доошолдог, ажалайнь журам һулардаг байна бшуу.

Партийна организациин агитаторнууд малшадай дунда түрүүшүүлэй дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Жэшээлбэл, һайжаруулагдаһан үүлтэрэй үнеэдэй гүүртын агитатор нүхэр Григорьев республикын эрхим һаалишан нүхэр Цырендоржиевагай дүй дүршэл тухай малшадта хэдэн удаа хөөрэжэ үгөө. Энэ һаалишанай дүй дүршэл тухай хэблэгдэһэн плакат, газетэ эндэхи гүүртын һаалишан бүхэнэй гэртэ үлгөөтэй байдаг. Тиихэдэ нүхэр Григорьев КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые ойлгуулхадаа миил хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг бэшэ, харин харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэдэг. Жэшээнь, энэ гүүртэ дээрэ тус Пленумэй тогтоолһоо абтаһан уряа, лозунгнууд, мүн колхозой ниитын ажахые хүгжөөхэ тухай хараалһан холын хараанай түсэбые тайлбарилһан диаграмманууд бии.

Тиихэдэ нүхэр Григорьев неделидэ нэгэ удаа «Дайшалхы хуудаһа» гаргажа байдаг. Эндээ түрүүшүүлэй дүй дүршэл болон социалистическэ мүрысөөнэй ябаса тухай бэшэхэ зуураа, гүүртын малшадай ажалда бии байһан дутуу дундануудые агитатор хурсаар шүүмжэлдэг байха юм.

Манай агитаторнууд социалистическэ мүрысөөнэй бодото эмхидхэгшэд байха үүргэеэ һайнаар дүүргэхые оролдоно. Һаалишад гансал өөһэд хоорондоо мүрысэдэг бэшэ, мүн гүүртэ гүүртээрээ мүрысэдэг юм. Жэшээлхэдэ, колхозоймнай һаамхай үнеэдэй хоёр гүүртэ хоорондоо мүрысэнэ. Мүрысөөндэ ямар гүүртын, хэн һаалишанай түрүүлжэ ябаһаниие показателиин доска дээрэһээ малшад үдэр бүри мэдэжэ байдаг. Тиихэдэ 10-аад хоноод лэ мүрысөөнэй ябаса тухай асуудал малшадай үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ хэлсэгдэдэг байха юм. Мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргалгада агитаторнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, энээн тухай материалые хөөрэлдөөндөө хэрэглэдэг байна.

Һү ехээр һаахын түлөө һаалишадай мүрысөөн мүнөө түлэг дундаа ябажа байна. Июлиин 1-нэй мэдээгээр һаалишад Чебунина, Баннова, Черных гэгшэд түрүүлжэ ябана. Эдэ һаалишадай ажалладаг гүүртэ үнеэн бүриһөө 1096 литр һү һаагаад байна.

Малажалай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхын тула нэн түрүүн тэжээлэй базые бэхижүүлхэ хэрэгтэй. Колхозой партийна организаци ба правлени энэ асуудалые шиидхэлгэдэ ехэхэн оролдолго гаргана. Мүнөө жэлдэ колхознай 60 гектарта кукуруза таряа. Энэ культурые силос болгон дарахын тула гүйсэд хүрэхэ траншейнүүд баригдажа байна.

Манай колхоз 820 гектар бэлшээриин, 233 гектар сабшалангай газартай. Эдэ газарнуудһаа урда жэлнүүдтэ тон бага ургаса абадаг байгаабди. Мүнөө жэлдэ бэлшээриин ба сабшалангай газарые һайжаруулхын тула бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэдэ. Республикын суута луговод нүхэр Ефимов энэ хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ.

Газарай хүрьһые һайжаруулгада нютагай үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэ тухай Кяхтын аймагай колхознигууд болон механизаторнуудай хандалгые партийна организациин хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, тусгаар хэмжээ-ябуулгануудые баталан абаһан байнабди. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө колхозой коммунистнууд эршэмтэйгээр тэмсэнэ.

Үбһэ хуряалга эхилбэ. Манай колхоз энээндэ саг соонь бэлэдхээ. Морин тармуурнууд, косилканууд, аса, хажуур мэтын гарай зэмсэгүүд һайнаар заһабарилагдаа. Мүнөө жэлдэ ногооноймнай гарасашье һайн.

Колхозой партийна организаци малажалһаа ашаг шэмэ ехээр абахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байнабди. Холын хараанай түсэбэй ёһоор манай колхоз 1960 ондо 100 гектар эдлүүриин газарһаа 200 центнер һү абаха ёһотой байгаабди. Теэд манай колхозой коммунистнууд энэ түсэбөө болзорһоонь урид, 1957 ондо дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Ф. Сычев, Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь.

Партийна һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэнэбди

Үнгэрэгшэ жэлдэ коммунистнуудай ба комсомолецуудай политическэ һуралсал урда урданайхиһаа эмхитэй һайнаар үнгэрөө.

1955 оной һуралсалай жэлдэ партийна гэгээрэлэй хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар ябуулхын тула партийна эхин организацинууд ехэхэн оролдолго гаргаһан байна. Хэдэн жэлэй турша соо нэгэ кружогто ябажа, мүнөөхил үзэһэн материалаа жэлһээ жэлдэ дабтажа байһан коммунистнууд өөһэдынгөө политическэ ба юрэнхы эрдэм бэлэдхэлэй ёһоор шэнэ темэнүүдые шэлэн абаад шудалһан байна.

Манай городой коммунистнуудай олонхинь бэеэ даагаад һуралсаһан ба үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ зарим тэды амжалтануудые туйлаа.

Марксистско-ленинскэ теори бэеэ даагаад шудалдаг коммунистнуудай тоо 4 дахин шахуу олон болоо.

Һуралсалай жэл саг соогоо, эмхитэй һайнаар эхилээ һэн. Зарим партийна эхин организацинууд коммунистнуудай һуралсал хүтэлбэрилхэ шадабаряа дээшэлүүлээ. Коммунистнууд үзэһэн материалаа хэр гүнзэгыгөөр ойлгоноб, олоһон эрдэм шадабаряа бодото ажал хүдэлмэри дээрээ ямараар хэрэглэнэб гэхэ мэтын асуудалнуудта бидэнэр гол анхаралаа табиһан байнабди.

Хэлхее-холбооной 5-дахи дистанциин партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Устюжин) коммунистнуудай һуралсалые зүбөөр эмхидхээ. Урдань тус парторганизацида коммунистнуудай, комсомолецуудай ба партийнабэшэ хүнүүдэй политическэ һуралсал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэдэг байгаа. Коммунистнууд занятидаа хайша хэрэгээр хандадаг, теоретическэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхигүйгөөр хабаадалсадаг һэн.

Энэ парторганизаци коммунистнуудай, комсомолецуудай һуралсалые һайнаар хүтэлбэрилдэг, тэдэнэй хүдэлмэридэ бодото туһаламжа үзүүлдэг болоо. Кружогуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр бэлэдхэл һайнтай, дүй дүршэлтэй пропагандистнууд томилогдоһон байна. Коммунистнууд ба комсомолецууд һуралсалдаа эдэбхитэй, оролдосотойгоор хандажа, политическэ мэдэрэл, эрдэмээ дээшэлээ.

Жэшээнь, 5-дахи дистанциин хүдэлмэришэд 1955 оной турша соо Зүүн-Сибириин түмэр замай хүдэлмэришэдэй дунда нэгэдэхи һуури эзэлнэ.

Мүн депогой, 7-дохи врачебнэ нэгэдэлэй, түлишын складай ба городой медицинскэ эмхи зургаануудай парторганизацинууд коммунистнуудай һуралсалые һайнаар хүтэлбэрилөө.

Депогой вагонуудай техническэ харууһа хэдэг пунктын, Мысовая станциин комсомольско организацинуудай дэргэдэхи кружогуудай занятинууд һайнаар үнгэргэгдэһэн байна. Эдэ кружогуудай хүтэлбэрилэгшэд коммунистнууд Кенин, Суканов ба Михайлов гэгшэд кружогуудай хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэһэн байна.

Эдэ организацинуудай комсомолецууд нэгэ халаанда хүдэлдэг, тиимэһээ нэгэ тогтоогдоһон сагта кружогуудтаа ябадаг байгаа. Тус комсомольско-залуушуулай халаан түмэр замай хүдэлмэришэдэй дунда мүн лэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Коммунист нүхэр Солуянов энэ халаанай хүтэлбэрилэгшэнь юм.

Кружогуудай ба политһургуулинуудай занятинуудай дүнгын зүбшэн хэлсээд байхадаа пропагандистнууд болон кружогто хабаадагшад ерэхэ жэлдэ үзэхэ һуралсалайнгаа формые мүнөө хараалһан байна.

Һуралсалай жэлэй дүнгүүд партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Хоёрдохи һуралсалай жэлэй программаар үзэхэ кружогуудта, политһургуулинуудта ба политэкономи шудалха кружогто ябахабди гэжэ коммунистнууд болон комсомолецууд шиидэбэ. Энэ хүсэлынь тэдэнэй политическэ эрдэмдэ һонирхолтойгоор хандадаг болоһыень гэршэлнэ.

Вагонуудай техническэ харууһа хэдэг пунктын, Переёмная ба Кедровая станциин коммунистнууд ба комсомолецууд юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхэ группануудта һураха хүсэлэнтэйбди гэжэ мэдүүлээ. Энэ хүсэлынь хангагдаха юм. Эдэнэй эрилтэ дүүргэхын түлөө дүй дүршэлтэй пропагандистнууд ба багшанар шэлэн табигдажа байна.

Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ бэлэдхэлтэй пропагандистнуудгүй байһан дээрэһээ политэкономи шудалха нэгэшье кружок эмхидхэгдээгүй. Ерэхэ һуралсалай жэлдэ политэкономи шудалха зургаан кружок эмхидхэгдэхэ юм. Мүнөө зургаан пропагандистнууд КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой дэргэдэхи һарын курсада һуража байна. Вагонуудай техническэ харууһа хэхэ пунктын, Переёмная ба Кедровая станциин парторганизацинуудай дэргэдэ юрэнхы эрдэм багатай коммунистнуудай политическэ мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ группанууд эмхидхэгдэхэ юм.

Һуралсалай жэлэй дүүрэбэшье, лекци болон элидхэлнүүд хододоо үнгэргэгдэжэ байдаг. Библиотекэнүүд зунай үедэ уншагдаха лекцинүүдэй түсэб табинхай.

Недели бүри олониитын-политическэ, естественно-научна ба уласхоорондын байдал тухай темэнүүдээр лекцинүүд үнгэргэгдэнэ.

Агитаторнуудта, элидхэлшэдтэ эндэхи библиотекэ ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Агитаторнууд ба агитколлективүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэд хоорондоо дүй дүршэлөө андалдаха суглаан үнгэргэгдэдэг. Элидхэлшэдтэ заабари үгэхэ элидхэлнүүд уншагдадаг.

Июниин 22-то агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй суглаан үнгэргэгдэжэ, тэрээн дээрэ «Атомна хүсые амгалан ажалда хэрэглэхэ тухай» лекци уншагдаба.

«Партийна организацинуудтахи ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай» элидхэл КПСС-эй горкомой секретарь нүхэр Точилов хэһэн байна. Энэ суглаан дээрэ агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд ажалайнгаа дүй дүршэлые андалдан хөөрэлдөө.

Элидхэлшэдтэ «Броненосец «Потёмкин» дээрэ болоһон восстаниин 50 жэлэй ой» гэһэн темээр элидхэл уншагдаа.

Тиигэбэшье, КПСС-эй горкомой пропаганда ба агитациин таһаг, зарим парторганизацинууд коммунистнуудай политическэ һуралсалые үшөөл һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй ба олон дутуу дундануудтай байгаа. Ерэхэ һуралсалай жэлые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө бэлэдхэл һайнтай пропагандистнуудые шэлэн табиха, үдэрһөө үдэртэ партийна һуралсалай ябасые шалгажа, дутагдалнуудыень усадхажа байха шухала байна.

В. Томилов, КПСС-эй Бабушкинска Городской комитедэй пропаганда ба агитациин таһагые даагша.

Табадахи табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө

А. С. Юрченко Улан-Удын мотор-заһабарилгын заводто 1937 онһоо хойшо электрогагнууршаар ажаллана. Нүхэр Юрченко даалгабаряа үдэр бүри 150 гаран процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. С. Юрченко. З. Веснинагай фото.

Мяха-консервын комбинадта

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд мал үүсэлхэ шэнэ сезоной хүдэлмэриие бэлэдхэл һайнтайгаар угтаба. Мал үүсэлэлгын цехын коллектив шэнэ сезоной хүдэлмэриие эхилхынгээ урда тээ үйлэдбэриингөө зүблөө хэжэ, табадахи табанжэлэй даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар юу хэхэ байһан тухайгаа зүбшэн хэлсэбэ. Зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн хүдэлмэришэд ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхые уряалаа.

Комбинадай механизаторнууд механик нүхэр Кондаковой хүтэлбэри доро конвейерэй механизмуудые һайн шанартайгаар заһабарилһан байна. Үүсэлэлгын цехһээ холодильник хүрэтэр мяха абаашаха хүдэлмэри механизацилагдаа. Конвейерэй хүдэлмэри зааханшье һаатанагүй. Тэрэнэй ашаар мастер нүхэр Конваленкын халаанай хүдэлмэришэд мал үүсэлэлгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ продукци үйлэдбэрилхэ нормоёо горьтойгоор үлүүлэн дүүргэнэ.

Комбинадай колбасна цехын хүдэлмэришэд продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, үйлэдбэри дээрээ шэнэ арга методые хэрэглэхын түлөө тэмсэжэ байна. Шэнэ технологиие гүйсэд шудалаад байхадаа тэдэнэр продукцингаа ассортиментые нилээд үргэдхэхэ юм. Шуһаар хэгдэһэн колбаса, шэнэ сортын консервэ үйлэдбэрилэгдэдэг болохо байна. Эдэ үдэрнүүдтэ комбинадай цех бүхэндэ нормоёо үлүүлэн дүүргэгшэдэй тоо улам олошорно. Ажалай новаторнууд нүхэр Сапуков, Федосеева, Рубан болон бусад халаан бүхэнэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэдэг болонхой.

А. Шестаков.

Хахад жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэбэ

Республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин системэ 1955 оной түрүүшын хахад соо эд бараанай эрьесын түсэбые үлүүлэн дүүргэбэ. Колхозууд болон колхознигуудта, МТС-үүдэй механизаторнуудта, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ түсэбһөө гадуур 13 миллион шахуу эд бараан худалдагдаа.

Үнгэрһэн энэ үе соо колхозуудта 50 автомашина 100 шахуу мотоцикл, хэдэн зуу мянган түхэригэй барилгын материал худалдагдаба. Худалдагдаһан эд бараанууд соо радиоприёмник, велосипед, патефон гэхэ мэтын эд товарнууд элбэгээр наймаалагдаа.

Хориин аймпотребсоюзай (түрүүлэгшэнь нүхэр Ильин) коллектив табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалшадые культурна худалдаа наймаагаар, хангалгаар түрүү һуури эзэлээ. Тус аймпотребсоюзай эд бараанай эрьесын зургаа һарын түсэб 110,2 процент дүүргэгдэһэн байна. Тэрэшэлэн Сэлэнгын аймпотребсоюзай (түрүүлэгшэнь нүхэр Павлов) худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд хабарай тарилгын үедэ нүүдэл наймаа муу бэшээр эмхидхэжэ, ехэхэн хэмжээнэй эд бараа ажалшадта худалдаһан байна.

Хоёр аймпотребсоюзууд — Бичурын (түрүүлэгшэнь нүхэр Бурлаков), Хойто-Байгалай (түрүүлэгшэнь нүхэр Семушев) бии байһан арга боломжонуудаа һайнаар хэрэглэжэ шадаагүй дээрэһээ эд бараанай эрьесын хахад жэлэй түсэбые дүүргэнгүйгөөр үлэбэ. Эдэ аймагуудта колхознигууд, МТС-эй механизаторнууд болон загаһашадай дунда нүүдэл худалдаа наймаан хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй.

Д. Колмаков.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлнэ

Василий Ефимович Савельев модоной промышленностьда 21 ж... лэй турша дотор таһалгаряаг... гөөр хүдэлмэрилжэ байна. Т... 21-тэй залуухан хүбүүн байха... өөрынгөө ажал-ябуулгые мо... урадхуулгын конторын трактор... таар эхилһэн юм, һүүлээрнь шоф... роор хүдэлмэрилөө. Удаань ме... нигай курса дүүргэжэ һүүлшын ... жэл дотор механизмуудые заһаб... рилжа байна. Мүнөө Василий Еф... мович Шулуутайн леспромхоз... Тамагтай пунктын ахалагша ... ханигаар хүдэлмэрилнэ.

Нүхэр Савельев хэрэг ажал... һайса мэдэхэ механик байхан... гадна, түрүү уралан нарижуулаг... ба ухаалан зохёогшодой нэгэн ... Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэнэй зох... һон үнэтэ дурадхалнууд үйлэ... бэри дээрэ нэбтэрүүлэгдэжэ, аж... лай бүтээсые дээшэлүүлхэ ябад... да нилээд туһална. Тэрэнэй зох... һон түхеэрэлгын ашаар автокран... зарим детальнууд элэхэ, эбдэр... ябадалһаа зайсуулагдаһан бай... Үндэр хадаһаа модо таллуул... хоёр барабантай лебёдко зохёог... Энээгээрнь 250 метр газарта мо... таллуулха ба халаан соо 30 куб... метрээр ажалай бүтээсые / дээш... лүүлхэ арга олгодоо.

«Забайкаллес» комбинадай те... ническэ совет байгша оной апре... һарада нүхэр Савельевэй урал... нарижуулгын дурадхалнуудые хар... жа үзөөд, ехэхэн аша туһа үгэх... байна гэжэ тодорхойлоо һэн. Мех... ник Савельев туйлаһан амжалтаар... һанаагаа амардаггүй, шадабар... мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхы... түлөө хододоо оролдоно. Мүн... модо таллуулга дээрэ ашаглагда... байһан «КТ-12» маркын трактор... ашаглалгые саашадань һайжаруу... хын түлөө оролдолго гаргана. Эн... маркын тракторай үндэр хада өө... гарахада картер соохи тоһонии... адхардаг, частьнуудыень хүсэд тоһо... додоггүй байгаа. Мүнөө тэрэнэй зо... хёоһон дурадхалай ашаар энэ ду... тагдал гүйсэд усадхагдаа. Тии... трактористнууд халаан соо түрх... хэ материал ехээр арьбалдаг боло... бо.

Ажалдаа үнэн сэхээр хандада... хүсэ ехэтэ механизмуудые дүүр... ашаглахын түлөө шангаар тэм... сэдэг дээрэһээ нүхэр Савельев Ш... луутайн леспромхозой хүдэлмэр... шэдэй дунда хүндэтэй болонхой. Эн... новатор өөрынгөө хүдэлмэриин ба... дүй дүршэлые механизаторнууд... дамжуулан үгэхын түлөө хододо... оролдодог.

М. Старкова.

Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ дээрэ

Торгоной хорхойтой модод

Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкын байдаг газарай нэгэ буланда тутова модод ургуулагданхай юм. Эндэ мүн торгоной хорхойтой шэнэ сортын модод ургуулагдана. Тэдэ мододые Дунда Азиин ба Закавказьеын республикануудта, Украинада, РСФСР-эй урда зүгэй районуудта тарихын тула советскэ селекционернүүд бии болгоо юм. Эдэ модод ондоо мододһоо эрид илгардаг, тэдэнэй набшаһадынь хээрын мододойхиһоо хэдэ дахин ехэ юм. Ногоон мододой дундань хорхой үсхэдэг газар харуулагдана.

Тэдэ хорхойнуудые 30—35 хоног тэжээжэ гаргадаг. Түрүүшүүл шэнэ арга зохёожо, энэ болзорые нэгэ хахад дахин хороожо шадаа.

Торгоной хорхойнууд анхан гарахадаа тон бишыханууд байһан аад, тэжээлгэһэн үе соогоо 6—10 мянга дахин томо болодог. Мүнөө тэдэ хорхойнууд кокон хэжэ эхилээ. Тэдэнэй үгэдэг утаһан хлопогой ба нооһоной утаһанһаа 20 мянга дахин ута, тиихэдээ нооһонһоо 3 дахин бүхэ юм.

Тэрэ газарһаа холо бэшэхэнэ дуб модоной торгоной хорхой тэжээгдэнэ. Алтарма томо хорхойд дуб модоной набшаһанда яларжа харагдадаг. Шубуу шохойһоо тэдэниие хамгаалхын тула мододынь нариихан сеткээр татаатай байдаг.

Газарай хүрьһэ дулаасуулха тухай профессор Корольковой шэнэ арга

Хүдөө ажахын Тимирязевска академиин профессор Е. Д. Корольковой аргаар газарай хүрьһэ ууралаар дулаасуулдаг участок выставкэ дээрэ бии. Газарай хүрьһэн доро элдэб элдэб гүнзэгыдэ доо роо нүхэтэй асбоцементнэ турбанууд табигданхай юм. Тиигэжэ газарай хүрьһэ дулаасуулагдахаһаа гадна, мүн тэрэ газар дээрэхи агаар дулаасуулагдадаг. Иимэ газарта мартын һүүлээр, полиин үшөө саһаар хушагдаатай байхада, овоць тарижа болохо. Хэрбээ хүрьһыень нимгэн пластмассова хушалгаар хушаа һаа, мартын тэнгээршье овоць тарихада болоно. Эртэ таригдаһан овощиин ургаса дулаасуулагдаагүй хүрьһэндэ таригдаһанайхиһаа хоёр һара түрүүн эдеэшэдэг. Тиигэжэ жэлдээ хоёр дахин—эртын ба оройн культурануудай ургаса абаха арга боломжо бии болоо. Үнгэрһэн һарада сэсэгтэ капустын ургаса абтаа.

Мүнөө помидор, перец, баклажан эндэ ургажа байна. Үрэнь нилээд томонууд болоо. Хүрьһые 25 — 30 градус дулаан байлгаха аргатай болоһон дээрэһээ Москва шадар урда зүгэй дулаан оронoй культурануудые тарижа болохоор болоо.

Промышленна предприятинуудай гаргаһан дулаае ашаглажа дулаасуулагдаһан хүрьһэндэ овоць тарихада ехэ ашагтай юм. Профессор Корольковой тооложо тодоруулһанай ёһоор, ургуулһан продукци теплицэдэ таригдаһанайхиһаа 20 дахин химда, парнигуудта таригдаһанайхиһаа 4—5 дахин химда болодог. Москва шадарай хэдэн ажахынуудта дулаасуулагдамал хүрьһэтэй участогууд бии болгогдобо.

Хлопчатник сэсэглэбэ

«Хлопок» гэжэ павильондо дүтэ хэнэ эрхим сортын хлопчатник тариһан участок бии. Тэрэ ургамал Дунда Азиин ба Закавказьеын республикануудта, мүн һаянай ондоошье нютагуудта таригдадаг гээшэ. Урда зүгэй эдэ ургамалнуудые һайнаар ургуулхын тула газарай хүрьһэн электричествээр дулаасуулагдана.

Москвагайхид болон экскурсантнууд хлопчатнигай сэсэглэжэ байхые ехэ һайхашаажа харадаг. Эдэ һөөг ургамалнууд гоё һайхан томо сэсэгүүдээр шэмэглэгдээ. Хлопчатнигай сэсэгынь юрэ бусын юм, эхилжэ ургахадаа сагаабтар шара үнгэтэй байһан аад, һүүлшэг тээ улаан болодог.

ТАСС).

Нарин, нарибтар нооһотой хонидые олоор үсхэбэрилжэ, нооһо ехээр абая

„Нооһо үйлэдбэрилгые, илангаяа нарин ба нарибтар нооһо үйлэдбэрилгые ехэдхэхын зорилгоор колхозууд болон совхозуудта хонидой тоо толгойе горьтойхоноор олошоруулха, дунда зэргээр хонин бүриһөө нооһо хайшалалгые колхозуудта 3 килограммһаа бага бэшэ, совхозуудта 4,2 килограммһаа бага бэшэ хэмжээндэ хүргэхэ шухала".

(КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолһоо).

Эндэ һаяхан Бурят-Монголой малажалай туршалгын станциин дэргэдэ хони үсхэбэрилгөөр научно-үйлэдбэриин конференци болоо. Хони олоор үсхэбэрилдэг аймагуудай, машинно-тракторна станцинуудай главна зоотехнигүүд, Бурят-Монголой зооветеринарна институтай һурагшанар, туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэд, Иволгын госплемрассаднигай директор болон бусад мэргэжэлтэд энэ конференцидэ хабаадаа. Тус конференци дээрэ иимэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ:

Хонидые ороондо оруулха болзор ба хурьгадые түлжүүлхэ арга; республикын колхозууд болон совхозуудта хонидһоо нооһо ехээр абадаг болохо арга; хонидой һубайралга усадхаха, тэрэнине үдэсэтэй болгохо ба хони үсхэбэрилгөөр научно-үйлэдбэриин туршалга хэхэ методико.

Республикын колхозууд, совхозууд болон бусад ажахынууд байгша оной июлиин 1-нэй мэдээгээр нёдондо энэ үеынхидэ орходоо 200 тонно нооһо гүрэндэ ехээр тушаагаа. Энээн дээрэһээ харахада республикын колхозууд болон совхозууд хонидһоо нооһо ехээр хайшалдаг болохын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулна, саашадаа ябуулхашье байна.

Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые дүүргэлтэ болгон республикын колхозууд болон совхозууд малажалһаа продуктнуудые балгые ехэдхэхэ хэмжээ-ябуулганууд соогоо 1957 ондо нооһо хоёр дахин ехээр абадаг болохоор хараална. Колхозууд, совхозуудай хонидой тоо толгой 1960 ондо 2 миллион 140 мянган болохо, хэрбээ 1954 ондо хонин бүриһөө 1,5 килограмм нооһо хайшалһан байгаа һаа, 1960 ондо 3,2 килограмм хайшалха ёһотой. Тиигэжэ ойрын 5—6 жэл соо хонидһоо нооһо хайшалалга 3 дахин ехэдхэгдэхэ гү, али 5820 тонно болохо, тиихэдэ бүхы нооһоной 70 процентнь нарин ба нарибтар болохо зэргэтэй. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада хони үсхэбэрилгөөр ойрын жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ, олон хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ болоно. Жэшээнь, шэрүүн нооһотой хонид нарин, нарибтар нооһотой үүлтэрэй болгогдохо зэргэтэй. Тиихын тулада хони үсхэбэрилгын гол асуудалнуудаар мэргэжэлтэд нэгэн адли хараа бодолтой байха ёһотой.

Хонидые ороондо оруулха болзор, хурьгадые түлжүүлхэ арга

Селендумын МТС-эй главна зоотехник нүхэр **Фомин** энэ асуудалаар элидхэл хэлээ. Нүхэр Фомин элидхэл соогоо хони үсхэбэрилгөөр гол шухала асуудалнууд тухай тогтон хэлэһэн байна. Хонидые үбэл хурьгалуулхада хабарайхида орходоо һуулгагүй үлүү һайн байһые олон жэлэнүүд дээрэһээ нүхэр Фомин тодорхойлон харуулаа. Энэ аргын һайн юумэнийнь юуб гэхэдэ, хонид үдэсэтэй, олоор эхирлэдэг. Тиихэдэ мүн хонидые зун ороондо оруулхада һайн. Энээнние иимэ жэшээ дээрэһээ хаража болохоор. «Советское руно» гэжэ совхоздо февраль соо гараһан 1736 хурьгадай оройдоо 20-ниинь гарзалаа, тиихэдэ үбэлэйхиһөө 3 дахин олон хурьгад апрель соо гарзалаа. Манай республикын эрхэ байдалда хонидые үбэл хурьгалуулхада хурьгадынь элүүр энхээр томожодог, намар болотор бүдүүн хониной тухай болодог гээшэ. Иимэ хурьгад үбэлэй хүйтэниие тэсэмгэйгээр дабадаг байна.

Хэдэн жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, манай республикын колхозуудта хурьгад ехээр гарзалдаг. Энэ хадаа хони үсхэбэрилгэдэхи эгээл бэрхэшээлтэй асуудалнуудай нэгэн болоно. Жэлтэй болотороол хурьгад олоороо гарзалдаг. Тиигэн гэхээнь үбэл гараһан хурьгад гарзалгагүй шахуу гэжэ һүүлшын жэлнүүдэй дүй дүршэл харуулна. Хабар (апрель, майда) гараһан хурьгад юундэ гарзалнаб гэхэдэ, манай эндэ хабартаа сагай уларил хүйтэн, һалхитай байдаг, тиигээд орой гараһан хурьгад зундаа хүсэд таргалжа, хүсэ бажа шадангүй байтарынь үбэл болодог.

1954 онһоо манай МТС-эй колхозуудта хонидые үбэл хурьгалуулха арга хэрэглэгдэжэ эхилһэн байгаа. Энэ хүдэлмэри иигэжэ хэгдээ һэн гэбэл: үбэл хурьгалуулхын тулада МТС-эй бүхы колхозуудта августын 1-һээ октябриин 1 болотор хонидоо ороондо оруулһан байгаа. Тиихэдэ хабар хурьгалуулхын тулада ноябриин 15-һаа январиин 1 болотор хонид ороондо оруулагдаһан юм. МТС-эй бүхы колхозуудта 6582 хонид, тэрэ тоодо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо 3374, Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо 1680, Калининай нэрэмжэтэ колхоздо 1528 хонид ороондо оруулагдаһан байгаа. Энэ хадаа МТС-эй бүхы колхозуудта байһан эхэ хонидой 33 процентнь болоно. Бүхы хонид искусственна аргаар ороондо оруулагдаһан байгаа. Иигэжэ энэ үбэл 5753 хурьгад абтаа. Тэрэ тоодо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 3220 хурьга, Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз 1280, Калининай нэрэмжэтэ колхоз 1253 хурьга абаа, хамта дээрээ 829 хурьгад дутуу абтаа. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, нёдондо намар колхозууд гүрэндэ эхэ хонидые тушааһан байгаа. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз зун ороондо оруулһан хонидһоо бултанһаань шахуу түл абаа. Энэ үбэлдөө тус колхозой арбаад отарануудта хонид түрүүлэгдээ. Хонишон Батуевагай отарада 368 хурьгад абтаад, 3-ниинь үхөө, Доржо Цынгуновай отарада 310 хурьгад абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдээ, тэрэшэлэн Ринчиновэй отарада абтаһан хурьгад бултадаа элүүр мал болгогдоо. Тиихэдэ апрелиин хахадһаа хонидой хабарай түрэлгэ эхилээ. Июлиин 1 болотор энэ колхоздо 3470 хурьгад абтаад, 1060-ниинь гарзалаа, энэнь 30,5 процент болоно. Иигээд байхадаа энэ колхозой хонишод хонидые үбэл хурьгалуулхада үлүү һайн гэжэ өөһэдынгөө дүй дүршэл дээрэһээ тодорхойлоо. Манай МТС-эй бүхы колхозуудай хонишод мүнөө хонидоо үбэл хурьгалуулхаар шиидэнхэй.

Энээнтэй хамта нэгэ иимэ баримта тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хонидые дан эртэ—декабрь һарада хурьгалуулалтагүй. Юуб гэхэдэ, декабрь, январь һаранuудта гараһан хурьгад хабар бэлшээридэ гаратар аяар 3—4 һара соо байрада байлгажа тэнжүүлэгдэхэдээ дан һайн бэшэ байна.

Мүнөө байһан байранууд ехэ олон дутагдалтай. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ хонидой отарада хониной типовой байра бии юм. Энэнь потологтой. Үбэлдөө байра соонь ехээр сэнтэдэг. Энэ хадаа малда, илангаяа хурьгадта ехэ муу.

Хонидые түрүүлгын ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, манай колхозуудта хонидой хурьгалалга ехээр унжагайрдаг байна. Жэшээнь, энэ жэлдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хонидой түрэлгэ декабрь һараһаа июнь хүрэтэр үргэлжэлөө. Саашадаа энээниие зайсуулха хэрэгтэй. Энэ жэлһээ хонидой түрэлгые богони болзор соо үнгэргэдэг болохо ёһотойбди. Хонидой түрэлгые хоёр һараһаа сааша унжагайруулжа болохогүй. Тиихын тулада хонидые богони саг соо ороондо оруулха шухала.

Түбхын түрүүн нарин, нарибтар нооһотой үүлтэрэй хонидые үбэл хурьгалуулжа, хурьгадыень кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг болохобди. Энэ жэлдэ МТС-эй колхозууд эхэ хонидойнгоо 50—60 процентые үбэл хурьгалуулхаар хараална. Ашаг багатай хонидые хабар хурьгалуулхабди.

Орооной кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ шухала. Тиихын тулада искусственнаар ороондо оруулха пунктнуудые һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Нүүдэл вагончигуудта пунктнуудые эмхидхээд, хонидой зунай байрануудаар ябаад, энэ хүдэлмэри үнгэргөө хада һайн гэжэ һанагдана.

Мүн энэ асуудалаар Иволгын госплемрассаднигай директор нүхэр **Цыренжапов** элидхэл хэлээ. Тэрэнэй элидхэл дутуунуудтай байжа, конференци дээрэ шүүмжэлэгдээ.

Мүн энэ асуудалаар элидхэл хэһэн Ново-Брянска МТС-эй главна зоотехник нүхэр **Татауров** хонидые үбэл түрүүлжэ, хурьгадыень кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг аргын һайн байһан тухай МТС-эйнгээ харьяата колхозуудай хонишодой дүй дүршэл дээрэһээ харуулаа. Үбэл гараһан хурьгад һайнаар томожодог, тобир мал болодог. Тиигээд март һара соо хонидые түрүүлхэдэ тиимэ һайн бэшэ гэжэ манай колхозуудай олон хонишодой дүй дүршэл дээрэһээ харагдана. Юуб гэхэдэ, март соо гараһан хурьгад халтад гээ һаа хүйтэ абахаа һанадаг гү, али һула муу бэетэй байдаг, үбһэ тэжээлэй хомор дээрэһээ эхэнүүдынь һү багатай байжа, хурьгад эхээ хүхэхэдөө нооһо залгилсадаг, энээнһээ үбдэжэ үхэдэг байна. Эдэ бүхы дутагдалнуудые зайсуулхын тулада хонидые, илангаяа үүлтэртэ хонидые үбэл эртэ хурьгалуулдаг болохо шухала.

Саашань нүхэр Татауров хонидто таарамжатай байра бариха тухай тогтон хэлээ. Хурьгад гараһанһаа хойшо 4—5 хоногой турша соо шэшэдэг. Энэ хадаа байрын шиигтэй нойтон дээрэһээ болоно гэжэ хэдэн жэл соо ажаглаабди. Тиимэһээ хонидой һайн байрануудые бариха шухала.

Республикын колхозууд болон совхозуудта хонидһоо нооһо ехээр абадаг болохо арга

Бурят-Монголой зооветеринарна институтай һурагша нүхэр **Р. П. Пилданов** энэ асуудалаар элидхэл хэлэһэн байна. Сибирь, илангаяа Читын область ба Бурят-Монголой АССР-ые нарин ба нарибтар нооһо абадаг хоёрдохи база болгохо ёһотой гэжэ партн, правительство заагаһан байна. Иигэжэ хонидһоо нооһо ехээр абаха зорилго тон хурсаар табигдана. Энээниие бэелүүлхын тулада нютагай үүлтэрэй шэрүүн нооһотой хонидые нарин, нарибтар нооһотой үүлтэрэй болгохо шухала. 1951 онһоо энэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Гэбэшье, нютагай үүлтэрэй шэрүүн нооһотой эхэ хонидые нарин нооһотой хусануудтай ороондо оруулжа, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри тиимэ һайнаар ябуулагданагүй, энээн дээрэһээ хонидой үүлтэр тон удаанаар һайжарна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээнние иимэ баримтаар гэршэлхэдэ болохо. 1953 ондо нарин, нарибтар нооһотой хонид минил 19 процент, шэрүүбтэр нооһотой хонид 34 процент, шэрүүн нооһотой хонид 47 процент байгаа. Тиигэжэ шэрүүн нооһотой хонид олошорһон, нарин нооһотой хонид үсөөрһэн байгаа. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, хонидой зоотехническэ тоо, бүридхэл муугаар хэгдэдэг байгаа. Юрэнхыдөө хонин һүрэгэй үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин иимэ муугаар ябуулагдаһые энэ баримта гэршэлнэ.

Малай үүлтэрые үндэһөөрнь хубилгаха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Гэбэшье, эндэхи хонидые ондоо үүлтэрэй хусануудта табихада үүлтэрынь бэлээр һайжардаг. Тиимэһээ хонидойнгоо үүлтэрые түргэнөөр һайжаруулха аргатай гээшэбди. Тиихэдэ үүлтэр һайжаруулхын тулада манай республикада ондоо тээһээ асарагдадаг хусануудай шанар ехэ удхашанартай байха. Үнэндөө бидэнэр үүлтэр бүхэниие туршажа үзэнэгүйбди. Тиимэһээ эгээ мүнөө ямар нэгэн үүлтэрые сэхэ дурадхаха аргагүй байнабди. Гэбэшье, хэдэн жэл соо хараад үзэхэдэ советскэ меринос бусад үүлтэрнүүдһээ һайн байһанаа харуулаа.

Үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ хонидые үүлтэр үүлтэрээрнь илгаха гээшэ тон шухала асуудал мүн. Теэд манай олон мэргэжэлтэд энэ хүдэлмэриие мүртэйгөөр ябуулдаггүй. Асарагдаһан хусануудай үүлтэрые, шанарые хараадаа абангүй манай республика дотор үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри хэгдэжэ байдаг. Нарин нооһотой үүлтэртэ хусануудаар нютагай үүлтэрэй хонидые һайжаруулхадаа хусануудаа шэлэдэггүй, муу хусануудые ороондо табидаг байна. Жэшээнь, нёдондо алтайска меринос, советскэ меринос, прекос үүлтэрэй хусануудые асарһаниинь, тэдэнь бүхы талаараа бирагүйшэгүүд байгаа. Тиимэшье һаань, тэдэниие хэрэглээ һэн. Эгээл энэ шалтагаанһаа боложо гараһан түлнүүдэйнь олонхинь 4-дэхи классай, шэрүүн, богони нооһотой муу хонид болоно. Иимэ ашаг багатай түлнүүдһээ тон багахан нооһон хайшалагдаа. Иигээд байхадаа хонидой, хусануудай шанарайнь зэргээр илгаха, шэлэхэ хүдэлмэриин үүлтэр һайжаруулгада тон шухала байһые энэ баримта гэршэлнэ.

Нютагай үүлтэрэй хонидой шанар һайжаруулагша үүлтэр хадаа советскэ меринос, алтайска меринос болоно. Иимэ үүлтэрэй хонид томо бэетэй, ута аад удхэн нооһотой байдаг. Манай эндэхи эхэ хонид иимэ үүлтэрэй хусанууд хоёрой хоорондоһоо гараһан хонин нютагай эрхэ байдалда тааараһан, нооһо ехэтэй байдаг байна. Тиихэдэ грозненско үүлтэрэй хусануудые бүхы һүрэгтөө табижа болохогүй гэжэ һанамаар. Сальска үүлтэрэй хусануудые эндэ шалгажа үзэхэ хэрэгтэй.

Хонидой үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ искусственна аргаар хонидые ороондо оруулха гээшэ ехэ шухала асуудал мүн. Тиимэһээ энэ аргые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Энэ арга хэрэглэхэдээ нэгэ хусын үрөөр 500—600 хони ороондо оруулжа болохо. Нютагай үүлтэрэй эхэ хонид ондоо тээһээ асарагдаһан үүлтэртэ хусанууд хоёрой хоорондоһоо гараһан холимол үүлтэрэй хусануудые мүнөө дээрээ хэрэглэлтэгүй. Юуб гэхэдэ, холимол үүлтэрэй хусанууд ондоо тээһээ асарагшадта орходоо хоёр дахин бага нооһо үгэдэг, тиихэдэ иимэ хусануудай түлнүүдэй нооһон шэнгэн аад, бага байдаг.

Энэ жэлдэ Сэлэнгын МТС-эй харьяата колхозууд нёдондонойхидо орходоо 124 центнер нооһо ехые гүрэндэ тушаагаа. Эндэхи колхозууд хонидһоо нооһо хайшалалга ябала ехэдхээ. Жэшээнь, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз хонин бүриһөө 2,074 килограмм, Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз — 2,046, Молотовой нэрэмжэтэ колхоз — 2,035, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз — 2,013 килограмм нооһо хайшалаа. Хонидой үүлтэрые үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан мүнөө үедэ энэ хайшалагдаһан нооһон тон бага гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүнөө үедэ манай колхозууд жэл бүри хонин бүхэнһөө хайшалдаг нооһоёо 300—400 граммаар ехэдхэхэ ёһотой.

Хонидой һубайралгые усадхаха, хонидые үдэсэтэй болгохо, хони үсхэбэрилгөөр научно-үйлэдбэриин туршалга хэхэ методико

Республикын хүдөө ажахын министерствын ахалагша зоотехник нүхэр **Ильин** энэ асуудалаар элидхэл хэлээ. Хонидһоо нооһо ехээр хайшалдаг болохын тулада үүлтэрыень һайжаруулха шухала. Энэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ эхэ хонидой һубайралгые усадхаха ба тэдэниие үдэсэтэй болгохо хэрэгтэй. Гэбэшье, үнгэрһэн жэлнүүдэй дүнгүүд дээрэһээ харахада эхэ хонид олоороо һубайрдаг, хурьга хаядаг байна. Нёдондо 100 мянган эхэ хонид һубайраа һэн. Энэнь бүхы эхэ хонидой 24 процент болоно. Мүнөө жэлдэ энээнһээ нэгэ бага үсөөн эхэ хонид һубайраа. Энэ жэлдэ республикын колхозууд болон совхозууд 47 мянга гаран хурьга нёдондонойхиһоо олые абаа. Иволгын, Хоринн, Хэжэнгын аймагууд нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, энэ жэлдэ хоёр дахин олон хурьгадые абаһан байна. Мүнөө жэлдэ олон газарта хонидые үбэл түрүүлжэ, олон хурьгадые абаа. Жэшээнь, Хэжэнгын аймагай колхозууд байгша оной июлиин 1-нэй мэдээгээр 24 мянган хурьгадые абаһан байгаа һаа, тэрэнэй 16 мянгыень үбэл абаа. Декабрь, январь һарануудта эндэ абтаһан 6500 хурьгадай оройдоо 0,4 процент гарзалаа. Тиихэдэ март соо гараһан хурьгадай 15 процентнь, апрель соо гараһан хурьгадай 22 процент, май соо гараһан хурьгадай хахад хубинь гарзалаа. Хонидые үбэл хурьгалуулхада һайн байһые энэ баримта үшөө дахин гэршэлнэ. Энээнэй ашаар Хэжэнгын аймаг энэ жэлдэ хонидой тоо толгойе 27 процентээр олошоруулаа. Тиихэдэ хони олоор үсхэбэрилдэг Сэлэнгын, Зэдын аймагуудай колхозууд хонидой тоо толгойе нёдондоной энэ үеынхиһөө ехээр олошоруулаагүй. Хонидой һубайралгые усадхаха аргануудай нэгэн хадаа тэдэниие үбэл түрүүлдэг болохо ябадал мүн гэжэ дүй дүршэл харуулна.

Хонидой, хурьгадай харууһалга һайжаруулхын тулада хонишодой бригаданuудые зүбөөр эмхидхэхэ, хонидые ороондо оруулха хүдэлмэри һайнаар ябуулха шухала. Мүнөө олон колхозуудта эхэ хонидые миин хусада табидаг ушар али олон. Түрүүшын асуудалаар элидхэл хэлэһэн нүхэр Татауровшье МТС-эйнгээ харьяата колхозуудта хонидые миин хусада табидаг тухайгаа хэлэһэн байна. Хонидые ороондо оруулга ехээр унжагайруулха гээшэ хонидой һубайрдаг нэгэ шалтагаан болоно. Эдэ бүгэдые усадхахын тулада хаа хаанагүй хонидые искусственнаар ороондо оруулха хэрэгтэй. Техническэ талаарнь энэ хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Теэд олон мэргэжэлтэд энээниие эмхидхэлсэдэггүй.

Эхэ хонидые үдэсэтэй болгохын тулада тэдэнэй харууһалга ба эдеэлүүлгые һайжаруулха тухай Бурят-Монголой зооветинститутай кафедрые даагша, биологическа наукануудай кандидат нүхэр **Суетин** тогтон хэлээ. Ороондо оруулхынгаа урда тээ, мүн орооной кампаниин үедэ хонидые һайнаар эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Манай эндэхи эрхэ байдалда хонидые зундаа ороондо оруулхадаа ногоон конвейер эмхидхээ хада таарамжатай. Юуб гэхэдэ, ургажа байһан ногооной ба таримал ургамалай шэмэ шүүһэн хониндо шадал оруулдаг байна. Ороондо оруулхынгаа урда тээ һайнаар эдеэлүүлжэ эхилхэдээ хонидто витамин ехэтэй хоол үгэлсэхэ юм. Илангаяа А, Е, С, Б гэжэ витаминнууд ехэ хэрэгтэй. Хониндо илангаяа А витамин дутадаг гээшэ. Гандуушаг жэлнүүдтэ үбһэ ногоондо энэ витамин хомор байдаг. Хээрын люцернэдэ энэ витамин ехэ элбэг, тиимэһээ иимэ ногоотой газарта ороондо орохо эмэ хонидые адуулхада һайн. Энэ витаминай дутадаг дээрэһээ хонид үбшэлдэгшье байна.

Хонидые ороондо оруулхынгаа урда тээ иимэ витамин эдюулжэ туршалга хээ хада һайн байгаа. А витаминай хомор байгаа һаань, хонидой тэжээлэй рациондо морковь оруулалсахада болохо. Манай республикын научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд үбһэ ногооной витаминнуудые элирүүлхын тулада туршалганuудые саашадаа хэхэ байгаа.

Үбэлэй сагта хонидой харууһые һайнаар эмхидхэнгүй, эхэ хонидоо турааһан байгаа һаа, хонидһоо олон хурьга абахам гэжэ найдалтагүй. Үбэлдөө эхэ хонидые тураангүй ондо оруулаа хада хонид хожомоо үдэсэтэй байдаг.

Хони үсхэбэрилгөөр научно-үйлэдбэриин туршалга хэхэ методико тухай Бурят-Монголой малажалай туршалгын станциин директорэй орлогшо, хони үсхэбэрилгын таһагые даагша нүхэр **Гусев** элидхэл хэлээ.

* * *

Элидхэлнүүдэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн болоо. Бичурын аймагай Бага-Куналейн МТС-эй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг зоотехник нүхэр **Чекин** хэжэ байһан хүдэлмэри тухайгаа хэлээ.

— Хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулжа эхилһээр үнинэйбди, — гэжэ нүхэр Чекин хэлэнэ. —Тиигэбэшье, мүнөө болотор манай һүрэгтэ шэрүүн нооһотой хонид олон байһан зандаа. Энэ конференци дээрэ хонидой үүлтэр һайжаруулха тухай асуудал хэлсэжэ байнабди. Тиимэһээ би өөрынгөө колхоздо хэжэ байһан зарим тэды хүдэлмэри тухайгаа хэлэхэ һанаатайб. Манай колхозой хониной-товарна фермэдэ хонишоднай саг үргэлжэ үнинэй хүдэлдэг.

Манай колхоздо хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри 1948 онһоо ёһотоор хэгдэжэ эхилһэн, советскэ меринос үүлтэрэй хусануудаар нютагай үүлтэрэй хонидые һайжаруулжа эхилһэн байгаабди гэжэ саашань нүхэр Чекин хэлэнэ. Мүнөө 2700 хонидтой болообди. Хонин һүрэгнай гол түлэб нарин, нарибтар нооһотой үүлтэрэй болоо. 1950 онһоо хонидоо искусственнаар ороондо оруулдаг болообди. Түрүүшээр энэ аргые нэбтэрүүлхэдэмнай олон бэрхэшээл тушаалдадаг байгаа. Мүнөө манай хонишод энээниие тон хэрэгтэй хэмжээ-ябуулга гэжэ тоолодог. Эдэ бүгэдын ашаар хонидой үүлтэр һайжаржа, гүрэндэ ехэнхинь нарин, нарибтар нооһо тушаадаг болообди. Жэшээнь, энэ жэлдэ 1-дэхи классай 1.094 килограмм, 2-дохи классай 826 ба 3-дахи классай 139 килограмм нарин нооһо гүрэндэ тушаагаабди. Нооһоной утань 6—9 сантиметр болоо. Тиихэдэ 1-дэхи классай 1383, 2-дохи классай 790 ба 3-дахи классай 425 килограмм нарибтар нооһо, 117 килограмм шэрүүбтэр нооһо гүрэндэ тушаагаабди. Энэ жэлдэ племенной отарын хонин бүриһөө 3,410 килограмм, бүхы колхоз соогоо хонин бүриһөө 3,200 килограмм нооһон хайшалагдаа. Энэ дүн хадаа үшөөл бага гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, манай зарим эхэ хонид бага бэетэй—45—40 килограмм амидын шэгнүүртэй болодог. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, хонидоо үшөөл мууса эдеэлүүлнэ гээшэбди. Манай хонин һүрэг соо шэнгэн нооһотой 3 классай хонид олон. Эдээниие ондоо үүлтэртэй холижо үүлтэрыень һайжаруулха шухала. Тиимэһээ энэ жэлдэ сальска үүлтэрэй хусануудые хэрэглэхэмнай. Орооной эхилхэһээ 40 хоног урда тээ хусануудые һайнаар эдеэлүүлжэ эхилдэг, тиихэдэ орооной үедэ тэдээндэ овёс, морковь, капуста болон бусад тэжээл үгэдэг байнабди. Саашадаа манай колхоз хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри бүри һайнаар ябуулха, тиигэжэ ашаг ехэтэй хонидой тоо толгойень 1960 ондо 4800 болгохо, эдлүүриин 100 гектар газарта 230 килограмм нарин, нарибтар нооһо абадаг болохоор хараална. Энэ уялгаяа дүүргэхын тулада манай хонишод бүхы оролдолгоёо гаргажа байна. Энэ жэлдэ манай колхоз эдлүүриин газарай 100 гектарта 70 гаран килограмм нооһо абаха.

Боргойн совхозой зоотехник-селекционер нүхэр **Харшудян** племенной хүдэлмэри тухай, хонидто элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ тухай хэлээ.

Хонидой харууһа, эдеэлүүлгые үндэһөөрнь һайжаруулха, хонин һүрэгэй үүлтэрые һайжаруулха тухай СССР-эй Наукануудай академиин Бурят-Монголой комплексно экспедициин малажалай отрядай начальник нүхэр **Аверьянов** хэлээ. Хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие гуримшуулха, хонидтоо хүрэхэ хэмжээтэй тэжээл бэлэдхэхэ, хони үсхэбэрилгын культурые дээшэлүүлхэ асуудалай шухала байһые нүхэр Аверьянов тэмдэглээ. Эгээ мүнөө колхозуудай хонидһоо нооһоной багаар абтадаг шалтагаануудай нэгэн юуб гэхэдэ, олон газарта хонидые хуушанай аргаар шахуу үсхэбэрилнэ. Үүлтэртэ хонидые муу байра байдалда байлгахада ехэ нооһо үгэхэгүйнь мэдээжэ. Тиимэһээ хонидой харууһа, эдеэлүүлгые һайжаруулхын тулада түбхын түрүүндэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ шухала. Энэ жэлдэ колхозууд болон совхозууд кукуруза ехээр таряа. Энээнһээ ехэшье тэжээл абажа шадахань лабтай. Мүн энээнтэй хамта сабшалангай ба бэлшээриин газарые һайжаруулха, уһалха хүдэлмэриие ябуулха хэрэгтэй. Хонидые үбэл хурьгалуулха тухай асуудал шиидхэхэтээ хамта хүрэхэ хэмжээнэй үбһэ тэжээл, һайн байра бэлэдхэхэ гэжэ тусгаар тэмдэглэхэ ёһотойбди. Саашань нүхэр Аверьянов хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ зоотехническэ мэргэжэлтэдэй ехэ үүргэтэй байһые тэмдэглэбэ.

Областной партийна һургуулиин экономическа наукануудай кафедрые хүтэлбэрилэгшын орлогшо, хүдөө ажахын наукануудай кандидат нүхэр **Вахрушев** племенной хүдэлмэри тухай тогтон хэлэхэ зуураа республикын аймагуудта нарин, нарибтар нооһотой үүлтэрэй хонидые үсхэбэрилгөөр научно-туршалгын хүдэлмэри ябуулха шухала гэжэ хэлэбэ. Манай колхозууд үнинһөө хойшо имагтал ондоо тээһээ нарин, нарибтар нооһотой хусануудые асаржа үүлтэр һайжаруулдаг заншалтай болонхой. Минии һанахада, манай республикын колхозууд өөһэдөө һайн үүлтэрэй шэлэмэл малнуудые бии болгохоор болоо.

Энэ конференци дээрэ үгэ хэлэгшэдые ажаглахада олон мэргэжэлтэд хони үсхэбэрилгые юрын, урданай аргаар шахуу эрхилхэ шэнгээр хэлэнэ. Типовой проектээр бариһан хонидой байра хэрэггүй хэбэртэйгээр зарим хүн хэлэнэ. Энэ буруу гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, олон газарта иимэ байрануудые буруугаар хэрэглэдэг ушар бии. Үбэлдөө хонидые олоор хурьгалуулха гэжэ мүнөөдэр хэлсэжэ байнабди. Тиимэһээ тон һайн байрануудые хаа хаанагүй түхеэржэ, бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ ушартайбди. Энээнгүйгөөр үүлтэртэ хонидые амжалтатайгаар үсхэбэрилхын, хонидһоо ехэ нооһо абахын аргагүй гэжэ бултадаа ойлгохо ёһотойбди, гэжэ нүхэр Вахрушев хэлэбэ.

Конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар Селендумын МТС-эй Калининай нэрэмжэтэ колхоздо ажалладаг зоотехник **Кавелин,** Торнин МТС-эй главна зоотехник **Бальчугов,** Мухаршэбэрэй аймагай Гашейн МТС-эй главна зоотехник **Юрченко,** Иволгын аймагай Саянтын МТС-эй главна зоотехник **Торгашин,** КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо нүхэр **Дорофеев** болон бусад үгэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаараа конференци хэдэн дурадхал баталан абаа.

Научно-үйлэдбэриин конференци хони үсхэбэрилгын гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ зуураа нарин, нарибтар нооһотой үүлтэрэй хонидые түбхын түрүүн үбэл хурьгалуулдаг болохо, хурьгадыень кошарно-базова аргаар түлжүүлхэ, хабар гараһан хурьгадые сакманна аргаар түлжүүлхэ гэжэ шиидхээ.

Энэ конференци хони үсхэбэрилгын гол шухала асуудалнуудые иигэжэ шиидхэхэ гэжэ дурадхаа:

хонидые үбэл хурьгалуулхын тулада август, сентябрь һарануудта орооной кампаниие үнгэргэхэ;

4—4,5 һара болоһон хурьгадые эхэнүүдһээнь таһалжа, илгаад, тусгаар отара болгохо;

хони олоор үсхэбэрилдэг аймагуудай колхозуудта бүхы эхэ хонидойнь 50 процентһээ бага бэшые үбэл хурьгалуулдаг болохо;

1,5—2 һаратай болоһон хурьгадые эхэнүүдтэйнь хамта адуулха.

Польско Арадай Республикын үйлэдбэриин кооперативууд, мүн хүдөө ажахы эрхилдэг гүрэнэй ажахынууд кукуруза ехээр таридаг болоо байна. Кукурузын шэнэ сортнуудые байгуулдаг научна хэдэ хэдэн эмхи зургаанууд республика соо эмхидхэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Краковска воеводствын Гродковицта эмхидхэгдэһэн шэнэ ургамалнуудые байгуулха институдай лаборатори соо.

Польско центральна фотоагентствын фото.

*

Польско правительственна делегаци Варшавада бусажа ерэбэ

Болеслав Берут үгэ хэлэбэ

ВАРШАВА, июлиин 10. (ТАСС). Үсэгэлдэр, Польско правительственна делегаци Берлинһээ Варшавада бусажа ерээ. Тус делегацине Польско хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Б. Берут толгойлжо ябаа. Аэродром дээрэ делегацине Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, ПОРП-гэй ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүд, правительствын ба гүрэнэй соведэй гэшүүд, польско сэрэгэй генералнууд, столицын олониитын түлөөлэгшэд угтаа.

Б. Берут сугларһан зоной урда үгэ хэлэжэ, Германска Демократическа Республика дотор хаа-хаанагүй польско правительственна делегацине үнэн зүрхэнһөө халуунаар угтаа, гэжэ тэмдэглээ. Митингнүүд болон суглаануудта хабаадаһан олон зон польско арадтай үнэн зүрхэнэй хани барисаатай байһан тухайгаа мэдүүлээ. ГДР-эй ажалшад арадай Польшодо эсэргүү зэбүүрхэлэй, харша ёһоной гү, али зэбсэгтэ тэмсэлэй замда саашадаа хэзээшье бэеэ оруулхагүй гэжэ польско арадта мэдүүлхыень тэдэнэр гуйгаа гэжэ Берут хэлээ. Харин тиихэдэ империалистнууд, неогитлеровецууд болон Баруун Германида вермахт һэргээн байгуулха гэһэн американска эзэдынь тиимэ замда түлхижэ оруулхые хүсэнэ.

Польско делегаци немецкэ хүдэлмэришэд болон ниитын элдэб организацинуудһаа ехэ олон бэшэг абаа. ГДР-эй ажалшад үһөөгөө абалгын номнолые эрид буруушаана, бидэнэр хадаа социализм байгуулжа байһан польско арадтай хани барисаатай байнабди, тэдэнтэй хамта эб найрамдалай ба хамтын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэнэбди, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һулаируулхын зорилгоор СССР-эй гаргаһан эб найрамдалта үүсхэлые болон тэрэнэй эдэбхитэ хүсэл оролдолгые үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэбди гэжэ тэдэ бэшэгүүд соогоо тэмдэглэнэ.

Польско делегациин ба ГДР-эй гүрэнэй, политическэ элитэ ажал ябуулагшадай хоорондо болоһон хэлсээн уласхоорондын гол шухала асуудалнууд, манай оронуудта хамаатай асуудалнууд тушаа хоёр гүрэнэй адли хараа бодолтой байһание харуулаа гэжэ Берут хэлээ.

Эб найрамдалые зоригтойгоор хамгаалагшадай хүсэтэй ба нягта зэргэнүүд мүнөө Одер болон Нейссые зубшан жагсажа байна. Түүхын ябасые гэдэргэнь эрьюулхэ, манай арадуудые дахин эбгүй болгохо гэжэ оролдоһон хүнүүдэй найдабари дэмы хосорхо гээшэ. Амгалан, демократическа үндэһэ һуури дээрэ Германиие нэгэдүүлхэ гэһэн немецкэ арадай эрмэлзэлгые Польша хэлбэришэгүйгөөр дэмжэнэ, тиимэһээ Германиин нэгэдэлые һэргээн байгуулха зам дээрэ Парижска хэлсээнүүдэй ушаруулһан һаад түбэгүүдые зайсуулха хэрэгтэй гэжэ тоолоно. Энэ талаар Советскэ Союзай, тэрэшэлэн ГДР-эй гаргажа байһан хүсэл оролдолгые Польско арадай Республикын правительство дэмжэнэ. Германска милитаризмые һэргээхэ, Баруун Германиие сэрэгэй бүлэгүүдтэ оруулха гэһэн хосоролто политикые болюулха эрилтэ хэдэг хүсэнүүд Баруун Германида ургажа байна гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Арадай Польшын правительство бүхы германска арадай түрүү ба эб найрамдал хүсэдэг зонтой һайн, хани ёһоной харилсаатай байхые хүсэнэ. ГДР хадаа ажалша ниитын түрүү, амгалан ёһоной эрмэлзэлгэдэ түшэглэжэ, Германиие нэгэдүүлхын түлөө хэлбэришэгүй сэхээр тэмсэжэ байна. ГДР болбол германска арадай демократическа хүсэнүүдэй эмхитэй ба улам бүри бэхижэжэ байгаа түшэг тулгуури мүн гэжэ бидэ тоолонобди. Тиимэһээ бидэнэр Германска Демократическа Республикатай хани барисаа болон харилсаагаа саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ байнабди.

Варшавада ба Берлиндэ болоһон Германо-Польско хэлсээн тухай мэдүүлгэ

БЕРЛИН, июлиин 10. (ТАСС). Одер-Нейссе мүрэнүүдээр германо-польско гүрэнэй хилэ тогтоохо тухай договор баталагдаһан үдэрһөө хойшо табан жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан Польско Арадай Республикын ба Германска Демократическа Республикын правительствонууд бэе бэедээ делегацинуудые эльгээһэн байгаа гэжэ Германска Демократическа Республикын премьер-министрын дэргэдэхи хэблэлэй зургаанай мэдээсэлые АДН агентство дамжуулба. Берлиндэ ба Варшавада болоһон хэлсээнэй эсэстэ хамтын мэдүүлгэ абтаа. Тэрээн сооһь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Германо-польско гүрэнэй хилэ тогтоохо тухай договор баталагдаһан үдэрһөө хойшо табан жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан Польско Арадай Республикын делегациин ба Германска Демократическа Республикын правительствын хоорондо хэлсээ хэгдэжэ, хоёр талаһаа бэе бэеэ үнэн зүрхэнһөө ойлголсобо. Энэ хэлсээн хоёр ороной хоорондо тогтоһон ба улам бэхижэжэ байһан хани ёһоной хүршэ харилсаанай гэршэ баримта мүн байба.

Хоёр арадуудай хоорондохи хани ёһоной харилсаан Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал сахиха хэрэгтэ тон ехэ удхашанартай, байна. Хоёр арадые холбожо Одер-Нейссе мүрэнүүдээр тогтоогдоһон хилэдэ ямараар хандаһан дээрэһээ эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай хэрэг тушаа хараа бодол элирхэ байна гэжэ хэлсээнэй үедэ дахин тэмдэглэгдээ. Одер-Нейссе мүрэнүүдээр тогтоогдоһон эб найрамдалай хилэ хадаа Германиин ба Польшын хоорондо эсэслэн тогтоогдоһон хилэ мүн гэжэ хоёр талаһаа тоолоно. Хоёр правительство хани ёһоной харилсаанда һаад хэхэ гэһэн ямаршье һэдэлгэдэ эсэргүүгээр Варшавска договортой зохилдуулан хамтадаа тэмсэхэ нугаршагүй зоригтой байһан тухайгаа мэдүүлбэ.

Немецкэ ба польско арадуудай хоорондын хани барисаае бэхижүүлхэ, хани харилсаае саашаданъ үргэдхэхэ талаар хэмжээ-ябуулганууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, Германиие амгалан ба демократическа ёһоор дахин нэгэдүүлхэ, Европодо эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һулаируулха асуудалнуудаар хоёр правительствын хамтын хараа бодол баталан хэлэгдээ.

Вьетнамай Демократическа Республикын правительственна делегаци Свердловск ерэбэ

СВЕРДЛОВСК, июлиин 11. (ТАСС) Президент Хо Ши Мин түрүүтэй Москва ошожо ябаа Вьетнамай Демократическа Республикын правительственна делегаци Новосибирскһээ мүнөөдэр Свердловск ерэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. М. Пегов, СССР-эй МИД-эй протокольно таһагые даагшын туһалагша К. А. Кочетков, тэрэшэлэн ДРВ-һээ СССР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Нгуэн Лонг Банг делегацинe үдэшэлсэжэ ябана.

Аэродром Вьетнамай Демократическа Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй байгаа. Свердловско городской Соведэй түрүүлэгшэ И. И. Муравьев, КПСС-эй Свердловско областной комитедэй секретарьнууд П. Н. Саев, В. А. Куроедов, областной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. И. Быков, КПСС-эй Свердловско городской комитедэй секретарь М. И. Кузин, Городой ажалшадай олон тоото түлөөлэгшэд айлшадые угтаа.

Сугларагшад хүндэтэ айлшадые халуунаар угтаһан байна. Хо Ши Миндэ, делегациин гэшүүдтэ пионернүүд баглаа сэсэгүүдые барюулаа.

Аэродром дээрэ митинг болоо. Свердловско горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. И. Муравьев айлшадта хандажа үгэ хэлээ.

Сугларагшадаар халуунаар угтагдаһан президент Хо Ши Мин микрофоной дэргэдэ ерэжэ үгэ хэлээ. Ород хэлэн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэрэ иигэжэ мэдүүлэһэн байна:

—Хүндэтэ нүхэд, хүндэтэ ханинар!

Намайе, мүн делегациин бүхы гэшүүдые иимэ һайнаар угтаһанайтнай түлөө таанарта үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэхые зүбшөөгыт. Коммунизм байгуулха хэрэгтээ саашадаа амжалта түйлахыетнай, саашадаа һалбаран хүгжэхыетнай хүсэжэ байгаа вьетнам арадһаа таанадта ахадуүгэй амаршалга хүргэхэ байһандаа би ехэ баяртай байнаб.

Танай гайхамшагта город тухай, гайхамшагта машинануудые бүтээжэ байгаа бэлиг түгэлдэр танай хүнүүд тухай бидэнэр саг үргэлжэ һонирходог, дууладаг байгаабди. Вьетнамай Демократическа Республикын арадта Советскэ Союзай агууехэ арадай ямар ехээр талархадаг байһые энэ уулзалга дээрэһээ хаража байнабди.

Советскэ, вьетнамска арадуудай хэтэ мүнхын эбдэршэгүй хани барисаан мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партн мандаха болтогой!

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаха болтогой!

Хо Ши Минэй үгэ хэлэхэ үедэ оло дахин шанга альга ташалга болоо.

Айлшадай город ошохо замдань олон мянган ажалшад тэдэнэрые амаршалаа. «Баатарлиг вьетнамска арад, тэрэнэй алдарта хүтэлбэрилэгшэ Хо Ши Мин мандаха болтогой!». «Советскэ, вьетнамска арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан бэхижэжэ, һалбаран бадаржа байг лэ!», «Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаха болтогой!» гэһэн амаршалгын үгэнүүд соностоо.

Вьетнамай Демократическа Республикын правительственна делегациин Свердловскдо ерээд байлга

СВЕРДЛОВСК, июлиин 11. (ТАСС) Президент Хо Ши Мин түрүүтэй Свердловскдо ерээд байһан Вьетнамай Демократическа республикын правительственна делегаци ороной томохон предприятинуудай нэгэн болохо Орджоникидзын нэрэмжэтэ хүндэ машина бүтээлгын уральска заводто мүнөөдэр ерээ. Заводой главна инженер С. Самойлов айлшадые үдэшөө.

Президент, мүн тэрээниие үдэшэлсэжэ ябаһан хүнүүд кузнечно-прессовэ цех соогуур ябаа. Гурба, табан тонның хүсэтэйгөөр сохидог балтануудай хүдэлсые эдэнэр эндэ хараа. 10 мянган тонның хүсэтэйгөөр дараха прессые хаража айлшад ехээр һонирхоо.

Харуулдалгын, тошиилдолгын, мүн бусад орёо нарин хүсэ ехэтэ станогуудай хүдэлмэритэй айлшад тодорхойгоор танилсаа.

Олон мянган ажалшад заводой цехүүдтэ Хо Ши Миниие, мүн делегациин гэшүүдые үнэн зүрхэнһөө амаршалһан байна. Айлшад цехүүдээр ябаһанайнгаа удаа заводой управлениидэ орожо, хөөрэлдөө. Заводой главна инженер С. Самойлов заводой түүхэ тухай, предприятиин бүтээдэг шэнэ машинанууд тухай, хүдэлмэришэдэй ажабайдал тухай, мүн тэдэнэрэй культурно-техническэ талаараа ургажа байһан тухай айлшадта хөөрэжэ үгөө.

Президент Хо Ши Мин олон асуудал һураа. Завод дээрэ социалистическэ мүрысөөнэй ямараар эмхидхэгдэдэг, үйлэдбэриин түсэбэй ямараар дүүргэгдэдэг тухай асуудалнуудые Хо Ши Мин һонирхоо. Машина бүтээгшэдэй хоорондо дэлгэрһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ Уралмашзавод табан кварталай турша соо түрүү һуури эзэлжэ ябана гэжэ Самойлов мэдээсээ. Делегациин бүхы гэшүүд энэ мэдээсэлые дуулахадаа булта альгаа ташаһан байна.

Уралмашзаводой хүдэлмэрилэгшэд хөөрэлдөөнэйнгөө һүүлээр делегацида алхалдаг экскаваторай модель бэлэг болгон үгөө. Энэ экскаватор олон мянган хүдэлмэришэдэй хэхэ ажалые бүтээдэг юм. Хо Ши Мин энэ бэлэг абахадаа иигэжэ хэлээ:

— Бидэнэр мүнөөдэр модель бэлэг болгон абажа байнабди, үглөөдэр манда ёһотой экскаватор хэрэгтэй болохо юм.

«УЗТМ» гэжэ заводской маркын дүрсэтэй значогууд айлшадта барюулагдаа.

Президент Хо Ши Мин заводой дэбтэртэ иигэжэ бэшээ:

«Уралмашзаводые» хараһандаа бидэнэр золтой байнабди. «Коммунизм байгуулха хэрэгтэ танай заводой түйлаһан асари ехэ амжалтануудтай танилсаһандаа бидэнэр баяртай байнабди. Саашадаа амжалта түйлахыетнай таанадта үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди. Аха дүүгэй амаршалга хүргэнэб. Хо Ши Мин».

Свердловско горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Муравьев Хо Ши Минэй, Вьетнамай Демократическа Республикын правительственна делегациин хүндэлэлдэ мүнөөдэр обед үгөө. Энэ обед хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

Айлшад үдэшэлэн Свердловско цирк хараа.

Эхэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ

ЛОЗАННА, июлиин 10 (ТАСС). Эхэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй делегатканууд үсэгэлдэр өөһэдынгөө хүсөөр концерт табяа. Пленарна заседани болоогүй.

Делегаткануудай дунда олон тоото эрхим дуушад, уран гоёор уншагшад, хатарагшад олдоо. Хитадай, Корейн, Индиин, Скандинавска оронуудай арадай дуунууд гүйсэдхэгдэһэн, Бразильска, Индийскэ танцанууд наадагдаһан байна. Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын залуу дуушан Алябьевай зохёоһон «Соловей» гэжэ романсые ород хэлэн дээрэ һайнаар дуулаа.

Олонациональна арадуудай түлөөлэгшэдэй табиһан энэ һонирхолтой концерт орой болотор үргэлжэлөө.

Джавахарлал Неру Англиһаа бусаба

ЛОНДОН, июлиин 11. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индиин Республикын премьер-министр Джавахарлал Неру үсэгэлдэр Лондонһоо Инди ошобо. Неру замдаа Каирта хүрэхэ юм. Неру Англида хоёр үдэрэй турша соо байха зуураа, Англиин премьер-министр Идентэй хэлсээ хээ. Информациин английска центральна бюрогой зааһанай ёһоор, «бэе бэеынгээ интерестэ тааруу олон асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн, тэрэ тоодо Дальна Востогтохи байдал тухай, Женевэдэ болохоо байгаа дүрбэн гүрэнэй правительствонуудай зүблөөн тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна»

Лондонско аэропорт дээрэ болоһон пресс-конференци дээрэ Неру ябахынгаа урда тээ үгэ хэлээ.

Премьер-министр Иден, дипломатическа корпусой гэшүүд Неруе аэродром дээрэ үдэшөө.

Футболоор «Динамо» спортобществын түрүү һуури эзэлхын түлөө Улан-Үдэ городой «Динамо» стадион дээрэ июлиин 10-да уулзалга болобо. 6 : 2 тоотойгоор эзэд ба читынхид хоёрой хоорондо июлиин наадан дүүрэжэ, улан-үдынхид булигдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: футболистнуудай уулзалга.

А. Мантаевай фото.

Манай хүршэ областьнуудта

ИРЕТЬ ГОЛ ДЭЭРЭХИ ЭЛЕКТРОСТАНЦИНУУД

Голуметскэ районие һэтэ урдадаг Иреть голой тала үзэсхэлэн һайхан байгаалитай. Тэрэнэй ерээдүйнь бүришье гоё. Энэ талада хэды олон колхозууд оршодог, мүн промышленность түйлай түргөөр хүгжөөгдэжэ байна. Тэндэхи ажахынуудай экономикые амжалтатайгаар хүгжөөхэ зорилгоор Иреть голые зубшан хэды электростанцинуудые барихын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүд хэгдэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Верхне-Иретскэ, Полежаевска, Нижне-Иретскэ, Тыжейскэ электростанцинууд һубарилдан 80 километрын талада баригдаха юм. Эдэ электростанцинууд хамта 8500 киловатт хүсэтэй байхаар хараалагдана.

Июль һарын эсэсээр түрүүшын ээлжээнэй Полежаевска ГЭС ашаглалгада оруулагдахань. 1956 ондо Верхне-Иретскэ ГЭС-эй барилгын хүдэлмэри захалагдаха. Энэ станци Большая Белая голой уһые Иреть гол руу бүлэн оруулха каналай эрьедэ баригдажа, тэндэхи станцинуудай ехэ станцинь болохо юм. Иигэжэ Большая Белая голой уһые Иреть голдо оруулхадань, тэрэнэй хүсэн хоёр дахин ехэ боложо үгэхэ байна. Эдэ барилганuудые хэхын тула проектын ёһоор 360 мянган кубометр шорой малтагдажа, 3,5 мянган кубометр бетон табигдаха гэжэ хараалагдаба. Барилгын ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдэй 80 процентнь механизмын хүсөөр дүүргэгдэхэ байна.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ОБЛАСТНОЙ ФЕСТИВАЛЬ

«Ажалда алдар соло» гэһэн темэдэ зорюулагдаһан залуушуулай областной түрүүшын фестиваль боложо дүүрэбэ. Фестиваль культурно-ниитын ба оборонно-спортивна хүдэлмэриие залуушуулай дунда улам үргэдхэхэ зорилгоор үнгэргэгдэһэн байгаа.

Хэдэн һарын туршада үргэлжэлһэн фестивальда 100 мянга шахуу залуушуул хабаадалсаа. Тэдэнэй дундаһаа олон эрхим дуушад, танцашад, спортсменүүд шалгаран гараа. Илангаяа Иркутск, Ангарск, Черемхово городуудай, Усолье-Сибирскэ, Зиминскэ, Нижнеудинска, Бохонско, Куйтунска районуудай түлөөлэгшэд гүйсэдхэлгынгээ талаар һайн амжалта түйлаһан байна.

Фестивалиин үедэ уранһайханай самодеятельностиин шэнэ коллективүүд эмхидхэгдэжэ, тэдэнэй тоо нилээд олон болоо. Жэшээлхэдэ, Ангарск городто фестивалиин урда уранһайханай самодеятельностиин 16 коллектив тоологдодог байгаа һаа, мүнөө үшөө 31 коллектив нэмэн бии болгогдоо. Эдэ коллективүүдтэнь мүнөө 153 кружогууд, 5000 шахуу эдэбхитэд тоологдоно. Тиин фестивалиин үедэ Ангарскын уранһайханай самодеятельностиин коллективүүд городой ажалшадта 300 гаран концерт харуулһан байха юм.

ТАЙГА СОО БОДОҺОН ТОСХОН

Бодайбогой районда үдхэн модотой тайга соо Балаганск гэжэ шэ[нэ] тосхон бодожо байна.

Тосхонһоо 5 километртэ Жун гэ[жэ] гол дээрэ электростанци бариг[да]... Энэ станци тосхоной шэнэ улицануудые, хүдэлмэришэдэй байрануудые электрын хүсөөр хангана. Мүнөө тэ[н]дэ алта тусхай машинаар угаагдана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Балаганскда ... квартиратай 4 гэр, медпункт аша[г]лалгада оруулагдаһан байна. Мүн барилгашад һургуулиин типовой ба[й]ра барижа дүүргэхэ дүтэлөө. Иигэж[э] тосхоной һурагшад ерэхэ һурал[са]лай жэлые шэнэ һургуулидаа угта[ха]хань. Һургуули сооһь классуудһа[а] гадна амаралтын таһаг, физкульту[р]на зал түхеэрэгдэхэ юм.

Тиин барилгын хүдэлмэри үш[ө]ө ехэ. 6 квартиратай 2 гэрэй һуури та[би]гдажа байна. Июлиин эсэсээр хэ[...] хеэ холбооной таһаг нээгдэхэ, үшө[ө] клуб, пекарни баригдажа дүүрэхэ.

«Восточно-Сибирская правда», Иркутск.

АРТЕЗИАНСКА ХУДАГУУД

Областной «Мелиоводстрой» кон[]торын коллектив энэ жэлдэ колхо[]зуудта зорюулан уһа багатай тал[а] газарнуудта 60 артезианска худагуудые малтажа үгэхэ юм.

Энэ хүдэлмэриие дүүргэлгын та[]лаар Могойтын прорабска участогай коллектив ажалай һайн амжалтануудые түйлаа. «Улан-Одон» колхоздо артезианска худаг малтажа байһа[н] мастер И. Ф. Напрейкинэй бригад[а] 4 һарын туршада хүдэлмэрилхэ зуу[]раа 3 худаг ашаглалгада оруулба. Тэрэнэй малтаһан худагууд дунд[а]зэргээр сүүдхэ бүхэндэ 170 кубометр уһа үгэнэ.

МЕХАНИЗАТОРНУУД ШЭНЭ ГЭРНҮҮДТЭЙ БОЛОНО

Шилкинскэ районой Казановск[а] МТС-тэ хүдэлмэришэдэй тосхонуудһаа болон городуудһаа механизаторнууд ба мэргэжэлтэд олоороо ерэһэ[н] байна. Өөһэдтөө гэрнүүдые бар[и]хынь тулада тэндэ ерэгшэдтэ 20 мянган түхэриг гүрэнһөө урьһаа[р] үгтөө.

Энэ жэлэй эхинһээ хойшо МТС-[эй] хүдэлмэрилэгшэд 17 гэр барижа орoһон байна. МТС-эй барилга[]шадай бригада байрын нэгэ г[эр] барижа дүүргээд, столово барижа захалаа. Мүн МТС-эй барилгаша[д] хүршэ «Красная звезда» колхозд[о] 2 гэр барижа үгэһэн байна.

ПРОФСОЮЗНА ШЭНЭ БИБЛИОТЕКЭ

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хү[]дэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обко[м] Нерчинско-Заводской, Быркинска, Калаганска, Александрово-Заводской райпотребсоюзуудай дэргэд[э] библиотекэнүүдые эмхидхэбэ.

Библиотекын хүдэлмэриие эдэбхи[]тэд өөһэдөө эрхилнэ. Жэшээлхэдэ Александрово-Заводской райпотребсоюзда библиотекарсэр счетовод Филиппова, Быркинскдэ — товаровед Ксенофонтова хүдэлнэ.

«Забайкальский рабочий», Чита.

ШАТАР

Шатараар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Сибириин ба Дальна Востогой зонын эхэнэр шатаршадай мүрысөөн Чита городто боложо байна. Эндэ Красноярска, Хабаровска хизаарнуудай, Дальна Востогой, мүн Иркутска, Читын областьнуудай, БМАССР-эй шатаршад хамта 12 эхэнэрнүүд хабаадалсана.

Түрүүшын 8 уулзалгын дүнгүүдэй ёһоор Иркутска областиин чемпионка Л. Старченко бүхы партияа һайнаар наадажа, 8 очко абаад, түрүү зэргэдэ ябана. Манай республикын түлөөлэгшэ Л. Гармаева 7 уулзалга хүрэтэр хоёрдохи һуури эзэлжэ ябаа. Тиин 8-дахи уулзалгада Читын шатаршан Луконинада шүүгдээд, Хабаровска хизаарай чемпионка Силаевада хүсэгдэжэ, ту[]бүридөө 5,5 очконуудтай болоо[д] байна.

Удаадахи һууринуудта Голобокова (Иркутск)—5 очкотой, Митрофанова (Красноярск)—4, Николаева, Бадмацыренова (БМАССР)—3—3 очкотой болоод байна.

9-дэхи тур ехэ һонирхолтой бай[]ха. Эндэ мүрысөөнэй лидернүүд Старченко Гармаева хоёр наадах[а] байна. Энэ уулзалгада манай республикын түлөөлэгшэ Гармаева шүүжэ шадаа һаа, Таганрогто болохо финальна мүрысөөндэ наадаха эрхэ олохо юм.

Редакторай орлогш[о] **О. ГОМБОЕВА**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00505. Типография министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3769.